

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedra

Bakalaura darbs

*Biometrijas datu izmantošanas drošības un migrācijas
nodrošināšanai starptautiski tiesiskās prasības un to ieviešana
Latvijas Republikā*

Saņemts

Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedrā

2008.g. ____.

Sekretāra(-es) paraksts

Pilna laika klātienēs
6.semestra students
Aleksandrs Gromovs
ag05064

Zinātniskais vadītājs
Lekt., Mag.iur. Oskars Galanders

Rīga, 2008

Saturs

IEVADS	3
1. BIOMETRIJAS DATU LIETOŠANAS STARPTAUTISKI TIESISKAIS REGULĒJUMS	5
1.1. ICAO STANDARTI.....	7
1.2. STARPTAUTISKO STANDARTU ORGANIZĀCIJAS STANDARTI.....	8
1.3. ICAO UN ISO STANDARTU MIJIEDARBĪBA.....	8
1.4. TIESĪBAS UZ PRIVĀTO DZĪVI.....	9
2. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IZMANTOŠANAS REGULĒJUMS EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTOS	11
2.1. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU LIETOŠANA EIROPAS SAVIENĪBAS PILSOŅU PASĒS.....	13
2.1.1. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IEVIEŠANAS MĒRKI.....	13
2.1.2. JAUNS TIESISKAIS REGULĒJUMS BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IEKĻĀUŠANAI PASĒS VAI CITOS CEĻOŠANAS DOKUMENTOS.....	14
2.1.3. IESPĒJAMAS IZMAIŅAS PAŠREIZĒJĀ EIROPAS KOPIENAS TIESISKAJĀ REGULĒJUMĀ.....	17
2.2. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU LIETOŠANA EIROPAS SAVIENĪBAS DALĪBVALSTU IZSNIEGTAJĀS UZTURĒŠANAS ATĻAUJĀS UN VĪZĀS.....	18
2.3. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IEKĻĀUŠANA TREŠO VALSTU PILSOŅU UZTURĒŠANĀS ATĻAUJĀS.....	19
2.4. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU LIETOŠANA IZSNIEDZOT ĪSTERMIŅA VĪZAS TREŠO VALSTU PILSOŅIEM.....	23
3. VISJAUNĀKĀS EIROPAS SAVIENĪBAS INICIATĪVAS BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IZMANTOŠANAS JOMĀ	27
4. LATVIJAS REPUBLIKAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS BIOMETRIJAS DATU APSTRĀDES UN IZMANTOŠANAS JOMĀ	29
4.1. CENTRALIZĒTĀS BIOMETRIJAS DATU APSTRĀDES SISTĒMAS TIESISKAIS REGULĒJUMS.....	31
4.2. BIOMETRIJAS DATU IEKĻĀUŠANA PERSONU APLIECINOŠOS UN CEĻOŠANAS DOKUMENTOS.....	32
4.3. FIZISKO PERSONU BIOMETRIJAS DATU AIZSARDZĪBAS NOTEIKUMI.....	33
KOPSAVILKUMS	38
ANNOTATION	42
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS	43

IEVADS

XXI gadsimtā cilvēku mobilitāte strauji paaugstinās. Eiropas Savienības ārējās robežas tiek šķērsotas 300 miljonu reižu gadā, no kuriem 160 miljonu reižu ārējās robežas šķērso ES dalībvalstu pilsoņi, 60 miljonu reižu – trešo valstu pilsoņi, kuriem nav vajadzīga vīza, un 80 miljonu reižu – tie trešo valstu pilsoņi, kuriem vīza ir vajadzīga.¹ Vienlaikus, pēc 2001.gada 11.septembra notikumiem Amerikas Savienotajās Valstīs (ASV) un tiem sekojošajiem terorisma aktiem Eiropā, pieaug valstu vēlme pēc zināmiem likumdošanas pasākumiem, nolūkā līdzsvarot iepriekšminēto mobilitāti ar katras valsts drošības un kārtības apsvērumiem. Par vienu no šādiem līdzsvarošanas līdzekļiem kļuva personas biometrisko datu jeb tā saucamo biometrisko identifikatoru izmantošana migrācijas kontrolē.

Darba mērķis ir izpētīt biometrijas datu izmantošanu drošības un migrācijas nodrošināšanai starptautiskajā un reģionālajā līmenī, apskatīt situāciju Latvijas Republikā attiecībā uz biometrisko datu un to apstrādes tiesiskā regulējuma ieviešanu, kā arī identificēt problēmjaucējumus biometrijas datu izmantošanas tiesiskajā regulējumā un sniegt priekšlikumus tiesiskā regulējuma uzlabošanai starptautiskajā, Eiropas Savienības un nacionālajā līmenī.

Darbā „Biometrijas datu izmantošanas drošības un migrācijas nodrošināšanai starptautiski tiesiskās prasības un to ieviešana Latvijas Republikā” centos pievērst galveno vērību biometrijas datu tiesiskā regulējuma attīstībai Eiropas Savienības tiesībās un Latvijas Republikas nacionālajā likumdošanā. Ņemot vērā to faktu, ka Latvijas tiesību akti šajā jomā ir pavisam “svaīgi”, šāda tiesību normu dinamiskās attīstības analīze ir nepieciešama gan Eiropas Savienības tiesību prasību izpildei, gan mūsu likumu un citu tiesību aktu pareizai iztulkošanai un piemērošanai, kā arī, nepieciešamības gadījumā, to saskaņošanai atbilstoši Eiropas Savienības prasībām.

Apskatot jautājumu par Eiropas Kopienas tiesiskā regulējuma biometrijas datu izmantošanas jomā ieviešanu dalībvalstīs tika izmantota arī Eiropas Kopienas Tiesas judikatūra.

Runājot par avotiem, ir jāatzīmē, ka minētās tēmas novitātes dēļ saskāros ar zinātniski pētnieciskās literatūras trūkumu gan latviešu valodā, gan svešvalodās. Tādēļ, galvenokārt, darba izstrādāšanā centos izmantot tiesību aktus un citus dokumentus,

¹ Eiropas Komisija, Jauni Eiropas robežu pārvaldības integrētās stratēģijas instrumenti, Brisele, 13.02.2008, MEMO/08/85.

veidojot uz to pamata patstāvīgu analīzi. Jāatzīmē, ka personu biometrijas datu izmantošanas tiesiskais regulējums pagaidām nav plaši izpētīts temats un lielākoties autori savos darbos aprobežojas ar attiecīgu tiesību aktu uzskaitījumu, neanalizējot to saturu.² Darba sagatavošanas gaitā tika aktīvi izmantots arī Internets.

Nemot vērā to, ka likumdevēji, rekomendāciju izstrādātāji un pētnieki savā darbā nekonsekventi lieto tādus terminus kā „biometrija”, „biometrijas dati” un „biometrijas identifikatori”, šajā darbā minētos terminus lietoju kā sinonīmus.

Darba pirmajā nodaļā tiek analizēts starptautiski tiesiskais regulējums biometrijas datu izmantošanas jomā, īpašu vērību pievēršot prasībām, kuras tiek izvirzītas valstīm tā ieviešanā.

Darba otrajā nodaļā tiek aplūkots pašreizējais Eiropas Kopienas tiesiskais regulējums biometrijas datu izmantošanas jomā un ar tā ieviešanu un piemērošanu saistītās problēmas.

Darba trešajā nodaļā tiek īsumā aplūkoti Eiropas Savienības plāni biometrijas datu izmantošanā nākotnē.

Darba ceturtajā nodaļā tiek sniegta Latvijas Republikas tiesību aktu atbilstības Eiropas Savienības prasībām salīdzinošā analīze. Galvenā uzmanība ir pievērsta biometrijas datu izmantošanas tiesiskā regulējuma problēmjomām.

Kopsavilkumā ir apkopoti secinājumi par katrā nodaļā veiktās analīzes rezultātiem. Īpaša vērība ir pievērsta Latvijas biometrijas datu uzglabāšanas un izmantošanas tiesiskā regulējuma nepilnībām un to iespējamo novēršanas līdzekļu analīzei.

² Piemēram, skatīt, G.Papagianni, “Institutional and Policy Dynamics of EU Migration Law”, *Martinus Nijhof Publishers*, 2006., p.139

1. BIOMETRIJAS DATU LIETOŠANAS STARPTAUTISKI TIESISKAIS REGULĒJUMS

Biometrija tiek saprasta kā personai piemītošo fizioloģisko īpašību un rādītāju kopums, kas ir saglabāts digitālā formātā, lai nodrošinātu to turpmāko apstrādi.³ Tas nozīmē, ka katrai personai piemītošās fizioloģiskās īpašības un rādītāji tiek nomērīti un pārveidoti digitālajā formātā ar mērķi uzglabāt un izmantot šos datus personas meklēšanai vai identificēšanai. Pārsvarā biometrijas sistēmu pamats ir matemātiskās formulas, kas uztver statistiski svarīgākās savstarpējās saistības starp dzīvē notvertajiem biometrijas datiem un biometrijas veidnēm, kas iepriekš tika ievadītās ceļošanas dokumentos vai datu sistēmās.⁴

Galvenie biometrijas identifikatori vai dati, kurus izmanto salīdzināšanas vai identificēšanas procesos, ir pirkstu nospiedumi, acu varavīksnenes digitāls attēls, sejas digitāls attēls, rokas (plaukstu) ģeometrija, balss un paraksts digitālā formātā.⁵

Pirms 2001.gada 11.septembra notikumiem ASV, par biometrijas sistēmu un tās izmantošanu runāja kā par iespējamo palīglīdzekli migrācijas kontrolei, jo biometrija ASV eksistēja tikai kā paraugs, kas darbojās testa režīmā. Biometriju varēja izmantot cilvēki, kas bieži ceļoja un gribēja atvieglot šo procesu, brīvprātīgi reģistrējoties. Tas sagādāja viņiem papildus ērtības, jo viņu pārbaude robežkontroles punktā bija salīdzinoši ātrāka. Papildus biometriju izmantoja arī drošības nolūkiem, piemēram, lai lidostas personāls varētu iekļūt kādā lidostas apmeklētājiem un pasažieriem aizliegtajā zonā. Autors uzskata, ka tieši 2001.gada 11.septembra notikumi kļuva par noteicošo faktoru biometrijas tehnoloģiju attīstības procesā, kuru ieviešana ASV un Eiropas Savienībā (ES) notiek tik īsā laika posmā.

Var atzīmēt, ka ASV var uzskatīt par pirmo valsti, kas ietekmēja biometrijas izmantošanas starptautisko progresu. ASV Nacionālās Drošības Departaments izstrādāja ASV Apmeklētāju un imigrantu statusa indikatora programmu (US-VISIT), kas sāka

³ Ministru kabineta 2006.gada 25.janvāra rīkojums Nr.45, "Konceptija par fizisko personu biometrijas datu izmantošanu Latvijā", 4.lpp., <http://ppd.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=4518>, aplūkota 10.04.2008.

⁴ R.Feldman, "Considerations on the emerging implementation of biometric technology", <http://www.robinfeldman.com/biometrics.pdf>, aplūkota 10.04.2006.

⁵ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Working Party on Information Security and Privacy, Biometric Based Technologies, 30.06.2004, [http://appli1.oecd.org/olis/2003doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/d15c6d3ea769bc64c1256e84004c42fc/\\$FILE/JT00166988.PDF](http://appli1.oecd.org/olis/2003doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/d15c6d3ea769bc64c1256e84004c42fc/$FILE/JT00166988.PDF), aplūkota 12.04.2008.

darboties no 2004.gada 30.septembra.⁶ Tās mērķis ir uzkrāt ceļošanas, biogrāfijas un biometrisku informāciju (digitālo sejas attēlu un pirkstu nospiedumus) no visiem ieeļotājiem, kuri nav ASV pilsoņi, lai palīdzētu robežsardzes darbiniekiem salīdzināt personas identitāti ieeļotājiem iebraucot un izbraucot no valsts.

Dažādas biometrijas tehnoloģijas tiek iedarbinātas, lai uzlabotu drošību publiskās vietās (piem., robežkontroles punkti, lidostas, valsts un privāta sektora apsargājamas celtnes, sporta pasākumu norises vietas, tirdzniecības centri un citas atklātas vietas).

Salīdzinājumā ar jau esošām identifikācijas formām kā fotogrāfijas vai datu identifikācijas kartes, biometrijas izmantošana paaugstina pārlicību, ka identifikācijas dokumenta iesniedzējs ir tā pati fiziskā persona, kuras dokumentus tā uzrāda, kā arī nodrošina ciešāku saikni starp dokumenta turētāju un pašu dokumentu

Biometrijas dati var tikt izmantoti sekojošiem nolūkiem:

1. Personas biometrijas datu salīdzināšana un pārbaude fiziskās personas noskaidrošanai: tas iekļauj salīdzināšanu starp subjekta biometrijas datiem, kas iegūti pārbaudes procesā, ar datu bāzē jau esošajiem personas biometrijas datiem, kas tika ievadīti iepriekš. Piemēram, ja biometrijas dati ir izmantoti vīzas vai pasēs saņemšanas procesā, bet iepriekš nav iekļauti ceļošanas dokumentā, tad notiek biometrijas datu skenēšana un salīdzināšana ar jaunajā pasē vai vīzā esošajiem datiem. Tas pats notiek, kad personas pasē, vīzā vai identifikācijas kartē ir iekļauti biometrijas dati un ir nepieciešams salīdzināt dokumenta turēja biometrijas datus ar dokumentā iekļautajiem.
2. Personas identifikācija, ja nav iespējams veikt tās salīdzināšanu un pārbaudi ar jau esošo dokumentu: tas nozīmē, ka fiziskās personas biometrijas datus salīdzinās pēc noteiktiem kritērijiem ar citām datu bāzē iekļautajām kolekcijām. Piemēram, ja persona pazaudējusi savu dokumentu vai vēršas pēc vīzas vai pasēs saņemšanas, tad personas biometrijas dati tiek noņemti un izmantoti meklēšanas procesā starp datu bāzē iekļautajiem ierakstiem.

Protams, personas biometrijas datu salīdzināšana ar jau esošajiem paraugiem pasē vai citā identifikācijas dokumentā ir labāka, jo tai ir vislielākais precizitātes koeficients. To var salīdzināt ar piekļūšanu bankas kontam no bankas automāta. Persona grib saņemt tādu

⁶ US-VISIT Enrollment Requirements, US Visitor and Immigrant Status Indicator Technology programme, Department of Homeland Security of the United States, http://www.dhs.gov/dhspublic/interapp/content_multi_image/content_multi_image_0006.xml, aplūkota 15.04.2008.

kontroles formu, kas kalpos par ceļu piekļūšanai tikai un vienīgi tai, nevis citai personai. Protams, šajā gadījumā, netiek skenēta datu bāze, lai identificētu personu. Tā tikai apstiprina personas tiesības piekļūt bankas kontam.⁷

Kaut arī sākumā biometrijas tehnoloģijas tika izmantotas tādiem mērķiem kā, piemēram, drošības nodrošināšanai atsevišķās valsts iestādēs vai privātajās kompānijās, 2001.gada 11.septembra notikumi ASV un tiem sekojošie terorisma akti Eiropā izraisīja pasaules mēroga interesi par biometrijas datu izmantošanu migrācijas plūsmu tiesiskajā un praktiskajā regulējumā.

Pirmie starptautiskā mēroga biometrijas datu lietošanas standarti tika pieņemti Starptautiskās civilās aviācijas organizācijas (turpmāk - ICAO) ietvaros 2003.gadā.

1.1. ICAO STANDARTI

2003.gada maijā ICAO ietvaros tika prezentēts tehniskais ziņojums ICAO Tehniskai konsultatīvai grupai, kas pirmo reizi ieviesa globālo biometrijas savstarpējas savienojamības standartu mašīnlasāmajos ceļošanas dokumentos.⁸ Šī grupa apstiprināja minēto tehnisko ziņojumu un ICAO pieņēma šo ziņojumu kā galveno komponentu biometrijas identifikatoru integrācijai pasēs un citos mašīnlasāmajos ceļošanas dokumentos.

Pirmo reizi ICAO dokuments Nr. 9303 "Mašīnlasāmās pases"⁹ tika publicēts 1980.gadā. Tagad tas sastāv no trim atsevišķām daļām:

- I.Daļa, "Mašīnlasāmās pases":
 - 1.sējums, kas satur tehniskos standartus mašīnlasāmām pasēm ar optisko rakstzīmju atpazīšanas formātu,
 - 2.sējums, kas satur tehniskas specifikācijas elektroniskām pasēm ar biometrijas identifikācijas iespējamību,
- II.Daļa, „Mašīnlasāmās vīzas”,
- III.Daļa, „I. un II.sadaļa mašīnlasāmie oficiālie ceļošanas dokumenti”.

⁷ G.Tomko. "Biometrics as a Privacy-Enhancing Technology: Friend or Foe of Privacy?", <http://www.ct.gov/dss/cwp/view.asp?a=2349&q=304844>, aplūkota 24.04.2008

⁸ Machine Readable Passport - Volume 1 Passports with Machine Readable Data Stored in Optical Character Recognition Format, ICAO, Sixth Edition, 2006, Machine Readable Passport - Volume 2 Specifications for Electronically Enabled Passports with Biometric Identification Capabilities, ICAO, Sixth Edition, 2006.

⁹ ICAO mājaslapas publikācija, <http://mrt.d.icao.int/content/view/33/202/>, aplūkota 24.04.2008.

Dokumenta Nr.9303 I.Daļas 6.izdevums tika publicēts 2006.gada septembrī. Tā aktuālā redakcija uzlabo un aizvieto mašīnlasāmo pasu tehniskās specifikācijas, kas tika publicētas iepriekšējā 5.izdevumā un pievieno tiem jaunu globālo savstarpējās savienojamības standartu pasēs turētāja biometriskai identifikācijai un biometrisku datu uzglabāšanai integrētajā bezkontakta mikroshēmā. Specifikācijas, kas ir iekļautas dokumenta Nr.9303 2.sējumā ir ICAO struktūrvienību detalizēto pētījumu rezultāts, kura aizsākumi ir meklējami 1998.gadā. Pētījuma ietvaros tika izvērtēti dažādi biometrijas identifikācijas sistēmu risinājumi un to attiecināmība uz ceļotāja iespējam viegli un ātri saņemt biometrisko pasi un izmantot to ceļojumos uz ārzemēm.

Specifikācijas, kas atrodas II.sējumā ir domātas tikai tām valstīm, kas gribētu izsniegt un izmantot pasēs, kas domātas pārrobežu ceļošanas atvieglošanai, vienlaicīgi paaugstinot to drošību ar biometrijas identifikācijas un datu uzglabāšanas mikroshēmas palīdzību. Dokumentā Nr.9303 ir noteikts, ka tādām valstīm ir jāizskata specifikācijas, kas atrodas abos minētā dokumenta sējumos, lai pielāgot atbilstību visiem ICAO kritērijiem.

1.2. STARPTAUTISKO STANDARTU ORGANIZĀCIJAS STANDARTI

Tehniskās specifikācijas, kas iekļautas ICAO dokumenta Nr.9303 visās trijās daļās ieguva apstiprinājumu no Starptautisko standartu organizācijas (ISO). Tas kļuva iespējams, pateicoties sadarbībai starp ceļošanas dokumentu un to aprīkojuma ražotājiem ar ICAO tehnisko grupu, kā arī ISO pārstāvju dalībai šajā sadarbībā. Ņemot vērā minēto, ICAO specifikācijas sasniedza pasaules mēroga standartu statusu, pateicoties ISO atvieglotajām procedūrām šo standartu pieņemšanā.

Ņemot vērā to, ka tieši ISO pieņem starptautiskos standartus, arī attiecībā uz mašīnlasāmo pasu un ceļošanas dokumentu specifikācijām, formāli ICAO dokumentu Nr.9303 var uzskatīt tikai par starptautiskajām rekomendācijām, nevis standartiem.

1.3. ICAO UN ISO STANDARTU MIJIEDARBĪBA

Gan ICAO, gan ISO dokumenti, kas nosaka biometrijas izmantošanu pasēs, ceļošanas dokumentos un vīzās, nav tiesiski saistoši šo organizāciju dalībvalstīm. Tie pēc savas būtības ir tehnisko specifikāciju katalogi, kuros var atrast informāciju par to, kādus biometrijas datus un ar kādu tehnoloģiju starpniecību valsts varētu izmantot. Līdz ar to, šos pēc savas dabas visai tehniskos dokumentus uzskata par ieteikumiem un dalībvalstīm

nolūkā ieviest šos ieteikumus ir jāievieš tie nacionālajā likumdošanā. Tā, piemēram, Latvijas Republikas Ministru kabineta 2007.gada 13.novembrī pieņemtie noteikumi Nr.775 „Pasu noteikumi”¹⁰ ietver atsauces uz attiecīgiem ICAO standartiem. Tādējādi, var secināt, ka atšķirībā no reģionālās (Eiropas Savienības) pieejas, pasaules mērogā pagaidām neeksistē starptautiskie līgumi, kas paredzētu vienotu pieeju biometrijas datu vākšanā, apstrādē un glabāšanā.

1.4. TIESĪBAS UZ PRIVĀTO DZĪVI

Biometrijas datu pieaugošā izmantošana izraisīja virkni bažu par tās ietekmi uz indivīdu tiesībām uz privāto dzīvi, proti:

- vai visi ievāktie biometrijas dati tiks izmantoti likumos paredzētajiem mērķiem,
- vai liela skaita biometrijas datu bāzu izveidošana un izmantošana neizraisīs šo valstu vēlmi slepeni uzraudzīt un sekot iedzīvotāju pārvietošanās procesiem,
- vai biometrijas datu bāzu eksistence pati par sevi neapdraud uzglabāto datu drošību un vai tas nekļūs par, tā saucamo, kibernetizācijas potenciālo uzbrukuma mērķi,
- ņemot vērā to, ka biometrijas datu salīdzināšana vienmēr ietver zināmu procentu kļūdu (piemēram, netiek atpazīti sejas attēls vai pirkstu nospiedumi salīdzinot tos ar datu bāzē esošajiem) kāds būs valsts iestāžu pārstāvju lēmums un kādi būs kompensējošie mehānismi šādu kļūdu seku novēršanai.

Iepriekšminēto potenciālo risku saraksts noteikti nav izsmeļošs un iespējams varētu papildināties laika gaitā. Ir jāuzsver, ka tiesību uz privāto dzīvi starptautiski tiesiskais regulējums netika grozīts līdz ar biometrijas datu pieaugošo izmantošanu pasaules mērogā. Būtu jāsāk ar Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas¹¹ 12.pantu, kas nosaka, ka „nedrīkst patvaļīgi iejaukties neviena privātajā un ģimenes dzīvē, patvaļīgi apdraudēt viņa dzīvokļa neaizskaramību vai viņa korespondences noslēpumu, vai nelikumīgi apdraudēt viņa godu un reputāciju. Katram cilvēkam ir tiesības uz likuma aizsardzību pret šādu iejaukšanos vai šādiem apdraudējumiem.”. Līdzīgas prasības ir atkārtotas starptautiskā paktā par pilsoņu

¹⁰ Pasu noteikumi: Ministru Kabineta noteikumi Nr.775, *Latvijas Vēstnesis*, 185 (3761), 16.11.2007.

¹¹ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm>, aplūkota 08.05.2008

un politiskām tiesībām¹² 17.pantā. Ar reģionālo līmeni šī darba kontekstā saprotot Eiropas Padomes un Eiropas Savienības tiesisko regulējumu būtu jāmin Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas¹³ 8.pantu, kas nosaka, ka „ikvienam ir tiesības uz savu privāto un ģimenes dzīvi, korespondences noslēpumu un dzīvokļa neaizskaramību. Valsts institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības” un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas¹⁴ 8.pantu, kurā ir noteikts, ka „ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos. Atbilstību šiem noteikumiem kontrolē neatkarīga iestāde.”. Būtu jāmin arī 1981.gada Eiropas Padomes Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi¹⁵, kuras nosacījumi par datu apstrādi varētu būt piemērojami biometrijas datu izmantošanai, taču kopumā arī šis dokuments neparedz nekādu specifisku regulējumu attiecībā uz to.

¹² Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, pieņemts 1966. gada 16. decembrī, <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/pptpakc.htm>, aplūkota 08.05.2008

¹³ Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, *Latvijas Vēstnesis*, 13.06.1997., nr.143.

¹⁴ Eiropas Savienības pamattiesību harta, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis* C 303, 2007. gada 14. decembris.

¹⁵ Eiropas Padomes Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi, Parakstīta Strasbūrā 1981. gada 28. janvārī, <http://www.dvi.gov.lv/likumdosana/konvencija/>, aplūkota 08.05.2008.

2. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IZMANTOŠANAS REGULĒJUMS EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTOS

Amsterdamas līguma veiktie grozījumi Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā (turpmāk tekstā- EK Līgums)¹⁶ iekļāva tajā IV.sadaļu „Vīzu politika, patvēruma politika, imigrācijas politika un cita politika, kas saistīta ar personu brīvu pārvietošanos. EK Līguma 61.panta (a) daļa noteica, ka, lai pakāpeniski radītu telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums, Padome „piecos gados pēc Amsterdamas Līguma stāšanās spēkā paredz pasākumus, kuru mērķis ir „nodrošināt personu brīvu pārvietošanos saskaņā ar 14.pantu, kopā ar papildpasākumiem, kas ir tieši saistīti ar brīvu pārvietošanos un kas attiecas uz ārējo robežu kontroli, patvēruma meklētājiem un imigrāciju saskaņā ar 62.panta 2. un 3.punktu un 63.panta 1. punkta a) apakšpunktu, un 2. punkta a) apakšpunktu, kā arī pasākumiem, kuru mērķis ir novērst un apkarot noziedzību saskaņā ar 31. panta e) punktu Līgumā par Eiropas Savienību”¹⁷. Amsterdamas līguma Protokola Nr.2 ar ko iekļauj Šengenas *acquis* Eiropas Savienības sistēmā (Amsterdamas līguma protokols, ka tika pievienots Māstrihtas līgumam un EK Līgumam) un, teorētiski, tai vajadzēja atrisināt jautājumu par Šengenas *acquis* piemērošanu un tā pakāpenisku reformu. Turklāt šī protokola 8.pants norādīja arī uz to, ka sarunās par jaunu dalībvalstu uzņemšanu Eiropas Savienībā Šengenas *acquis* un pasākumi, ko iestādes nosaka tā piemērošanas jomā, uzskatāms par *acquis*, kas kopumā jāpieņem visām kandidātvalstīm. Tādējādi, valstīm, kuras vēlējas pievienoties Eiropas Savienībai vairs nebija iespēju, pat ja tās vēlētos nepiedalīties Šengenas telpā.

Šī reforma radīja iespēju turpmāk pieņemt Eiropas Kopienas tiesību aktus, kuru mērķis bija gan saskaņot, gan atsevišķos gadījumos - novienādot (unificēt), ES dalībvalstu rīcību ārējo robežu kontroles jautājumos, kas ir cieši sasaistīti ar personu brīvu pārvietošanos, tai skaitā pavēra ceļu biometrisku identifikatoru izmantošanas regulējuma noteikšanai Kopienas tiesību aktos.

Iepriekšminētās reformas rezultāti izraisa ne mazums strīdu juristu starpā attiecībā uz to, kāds ir Eiropas Kopienas kompetences apjoms izdot aktus personu brīvas pārvietošanās jomā. EK Līguma 18.panta 3. daļa nosaka, ka Padomes tiesības pieņemt

¹⁶ Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing European Communities and certain related acts, as signed in Amsterdam on 2 October 1997, *Official Journal C 340* of 10 November 1997.

¹⁷ Šeit un turpmāk pantu numerācija tiek sniegta vadoties no jaunās līgumu numerācijas, kas tika piešķirta ES un EK dibināšanas līgumu pantiem pēc to konsolidācijas un atkārtotas publikācijas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

attiecīgu tiesisko regulējumu personu brīvas pārvietošanās jomā un atbilstošo procedūru, gadījumā, kad EK Līgums nav piešķīris Padomei pilnvaras, punkts „neattiecas uz noteikumiem par pasēm, personu apliecībām, uzturēšanās atļaujām vai citiem līdzīgiem dokumentiem”.

Tā, S.Pīrs (*S.Peers*) norāda, ka Padome, iespējams, ar Regulas Nr.2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos¹⁸ (turpmāk tekstā – Regula Nr.2252/2004) pieņemšanu pārkāpa savas kompetences robežas, ja vien citi EK Līguma panti neveidoja pietiekamu pamatu Padomes kompetencei pieņemt tiesību aktu, kura mērķis ir unificēt dalībvalstu pasu un citu ceļošanas dokumentu drošības elementu tiesisko regulējumu¹⁹. Jāatzīmē, ka pagaidām nav bijuši gadījumi, kad ar biometrisko identifikatoru izmantošanu saistīto Kopienas tiesību aktu spēkā esamība tiktu apstrīdēta Eiropas Kopienu Tiesā.

Pirmie mēģinājumi novienādot Eiropas Savienības dalībvalstu pasu formātu un to drošības elementus notika vēl pirms līguma par pakāpenisku robežkontroles atcelšanu kopējās robežās²⁰ (turpmāk tekstā – Šengenas līgums) noslēgšanas. No 1981.gada līdz 2004.gadam virkne Padomes rezolūciju noteica Eiropas Kopienas pilsoņa pases vienotu formu²¹ (piemēram, bija norādīts vienots ierakstāmo pasu datu standarts un atzīme uz pases vāka “Eiropas Kopiena” (pirms Eiropas Savienības izveidošanas), blakus pases izdevējvalsts nosaukumam, kā arī tehniska rakstura prasības attiecībā uz pases

¹⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 2252/2004 (2004. gada 13. decembris) par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis* L 385, 29/12/2004, 0001. – 0006.lpp

¹⁹ S.Peers, *EU Justice and Home Affairs Law*, Oxford University Press, USA, 2 edition, pp.108-109

²⁰ Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders, *Official Journal of the European Communities*, L 239, 22.9.2000, p. 13–18.

²¹(a) Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council of 23 June 1981 concerning the adoption of a passport of uniform pattern, *Official Journal of the European Communities* Nr. C 241, 19/09/1981, pp. 1 - 7.

(b) Supplementary Resolution to the Resolution adopted on 23 June 1981 concerning the adoption of a passport of uniform pattern, of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council on 30 June 1982, *Official Journal of the European Communities* C 179, 16/07/1982, pp. 1 –2.

(c) Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 14 July 1986 supplementary to the resolutions of 23 June 1981 and 30 June 1982 concerning the introduction of a passport of uniform pattern, *Official Journal of the European Communities* C 185, 24/07/1986 P. 0001 - 0001

(d) Resolution of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 10 July 1995 supplementary to the resolutions of 23 June 1981, 30 June 1982 and 14 July 1986 concerning the introduction of a passport of uniform pattern, *Official Journal of the European Communities* C 200, 04/08/1995, P. 0001 – 0001.

(e) 2004. gada 8. jūnijā Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija, kas papildina 1981. gada 23. jūnija, 1982. gada 30. jūnija, 1986. gada 14. jūlija un 1995. gada 10. jūlija rezolūciju par vienota parauga pasu ieviešanu, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, 245, 02/10/2004, 1.lpp.

Tikai pēdējās rezolūcijas teksts ir oficiāli iztulkots latviešu valodā.

noformējumu). Jāatzīmē, ka, kaut arī kopumā ES dalībvalstis šo rezolūciju prasības izpildīja, šie akti nebija tām tiesiski saistoši.

Eiropas Savienības ietvaros par vienu no pirmajiem politiskajiem soļiem attiecībā uz pasēs drošības standartiem un it īpaši biometrisko identifikatoru lietošanu būtu uzskatāma Saloniku Eiropadomes 2003.gada 19. un 20.jūnija sanāksmes nobeiguma dokumentā atrodamā norāde, ka "Eiropas Savienībā vajadzīga vienota pieeja bietriskiem identifikatoriem vai bietriskiem datiem, kurai būtu jāizpaužas saskaņotos risinājumos attiecībā uz trešo valstu pilsoņu dokumentiem, Eiropas Savienības pilsoņu pasēm un informācijas sistēmām (VIS un SIS II)". Eiropadome aicināja Eiropas Komisiju sagatavot attiecīgus tiesību aktu projektus.²²

Jāpiebilst, ka kopš 2003.gada 15.janvāra Eiropas Savienībā sāka darboties jauna sistēma - Eiropas pirkstu nospiedumu datubāze (EURODAC), kas bija īpaši izstrādāta patvēruma meklētāju identifikācijai. Patvēruma lūguma procedūrā tagad ietilpst visu par 14 gadiem vecāko patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumu fiksācija, neatkarīgi no tā, vai lūgums tiek iesniegts ES vai ārpus tās. Pirkstu nospiedumi ciparu formātā tiek nosūtīti uz EURODAC centru Eiropas Komisijā, kur tie tiek automātiski salīdzināti ar citiem datubāzē jau saglabātajiem pirkstu nospiedumiem. Tas ļauj varas iestādēm noskaidrot, vai pieteikuma iesniedzēji ieradušies ES ar vajadzīgajiem dokumentiem, kā arī, vai tie jau iesnieguši patvēruma pieprasījumu kādā cita ES dalībvalstī.²³ EURODAC sistēmā iespējams reģistrēt tikai patvēruma meklētājus.

2.1. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU LIETOŠANA EIROPAS SAVIENĪBAS PILSONU PASĒS

2.1.1. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IEVIEŠANAS MĒRKI

2004.gada 23.aprīlī Eiropas Komisija iesniedza izskatīšanai izstrādāto regulas projektu ar sākotnējo nosaukumu "Par standartiem ES pilsoņu pasu drošības elementiem

²² Thessaloniki European Council, 19-20 June 2003, Presidency Conclusions, 11638/03, POLGEN 55. Šis dokuments ir pieejams angļu valodā Eiropadomes Interneta mājas lapā http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/76279.pdf, aplūkota 20.04.2008.

²³ Eiropas Komisija, Tieslietu, brīvības un drošības ģenerāldirektorāts, EURODAC, http://ec.europa.eu/comm/justice_home/key_issues/eurodac/eurodac_20_09_04_lv.pdf, aplūkota 20.04.2008.

un biometrijai.²⁴ Kā regulas izdošanas pamats tika norādīts iepriekš minētais EK Līguma 62. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

Eiropas Komisija norādīja, ka projektam ir vairāki pamatmērķi:

- nodrošināt ES dalībvalstu pilsoņu drošību, vienlaikus, nepadarot sarežģītākas kontroles procedūras uz ārējām robežām,
- cīņa pret viltotiem personu apliecinošiem un ceļošanas dokumentiem, kuri tiek izmantoti šķērsojot ES ārējās robežas. Vienlaikus, tika norādīts, ka ES dalībvalstu pasēm un citiem ceļošanas dokumentiem ir atšķirīgi aizsardzības līmeņi. Tādējādi, tika uzvērts, ka šajā gadījumā Padomei ir tiesības pieņemt tiesību aktu par pasēm, jo tas ir saistīts ar robežkontroles jautājumiem,
- nodrošināt iespēju ES dalībvalstīm (kā arī valstīm, kurām bija jāpievienojas ES 2004.gada 1.maijā, ieskaitot Latvijas Republiku) izpildīt ASV Vīzu atcelšanas programmas (the US Visa Waiver Programme) jaunās prasības attiecībā uz dokumentu drošību. Kaut arī šo prasību izpildes termiņš bija 2004.gada 26.oktobris, daļa dalībvalstu iepriekš norādīja, ka nespēs tās izpildīt laikā.

Jāatzīmē, ka Eiropas Komisija norādīja savos priekšlikumos, ka nākotnē būtu iespējams izveidot arī ES mēroga pasu reģistru, kurā būtu iekļaujami pirkstu nospiedumi, pasu dati un, ierobežotā apjomā, arī cita informācija. Taču pagaidām nav nekādu konkrētu projektu, kas paredzētu šāda reģistra izveidi.

2.1.2. JAUNS TIESISKAIS REGULĒJUMS BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IEKĻAUŠANAI PASĒS VAI CITOS CEĻOŠANAS DOKUMENTOS

2004.gada 13.decembrī Padomes pieņēma Regulu Nr.2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos. Šī regula piemērojama ES dalībvalstu izdotām pasēm un ceļošanas dokumentiem. Tā neattiecas uz identifikācijas kartēm, kuras dalībvalstis izdod saviem valsts piederīgajiem,

²⁴ Proposal for a Council Regulation on standards for security features and biometrics in EU citizens' passports, COM/2004/0116 final - CNS 2004/0039. Šis dokuments nav publicēts, bet tas ir atrodams ES tiesību aktu datu bāzē EURLEX, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004PC0116:EN:HTML>, aplūkota 03.05.2008

vai pagaidu pasēm un pagaidu ceļošanas dokumentiem, kuru derīguma termiņš ir 12 mēneši vai īsāks.

Saskaņā ar Regulas Nr.2252/2004 1.panta otro daļu ES dalībvalstīm bija pienākums iestrādāt pasēs un ceļošanas dokumentos informācijas nesēju, kurā ir sejas attēls, kā arī pirkstu nospiedumus savstarpēji savietojamos formātos. Bija jānodrošina datu aizsardzība un informācijas nesēja ietilpība un spēja “garantēt datu integritāti, autentiskumu un konfidencialitāti”.

Regulas Nr.2252/2004 4.pants piešķir zināmas garantijas pasu vai citu ceļošanas dokumentu turētājiem:

- viņiem ir tiesības pārbaudīt pasē vai ceļošanas dokumentā uzrādītos personas datus un vajadzības gadījumā lūgt tos labot vai dzēst,
- pasē vai ceļošanas dokumentā nedrīkst iekļaut nekādu informāciju mašīnlasāmā formā, ja tā nav paredzēta šajā regulā vai tās pielikumā vai arī ja dokumenta izdevēja dalībvalsts to nav minējusi pasē vai ceļošanas dokumentā saskaņā ar saviem tiesību aktiem,
- biometriskos elementus pasēs un ceļošanas dokumentos izmanto vienīgi tādēļ, lai pārbaudītu:
 - a) dokumenta autentiskumu,
 - b) dokumenta turētāja identitāti, izmantojot tieši pieejamus salīdzināmus elementus, ja pases vai ceļošanas dokumenta uzrādīšana ir noteikta ar dalībvalsts likumu.

Saskaņā ar Regulas 5.panta 2.punktā minēto procedūru pasēm un ceļošanas dokumentiem nosaka papildu tehniskās specifikācijas attiecībā uz šādiem jautājumiem:

- a) papildu drošības elementi un prasības, paredzot arī paaugstinātus standartus viltošanas, atdarināšanas un falsificēšanas novēršanai,
- b) biometrisko elementu tehniskās specifikācijas un to aizsardzība, tai skaitā neatļautas pieejas novēršana,
- c) kvalitātes prasības un kopīgu standartu prasības, kas jāievēro attiecībā uz sejas attēliem un pirkstu nospiedumiem.

Regula atļauj dalībvalstīm noteikt, ka pasu specifikācijas ir slepenas un tās nepublicē. Šādā gadījumā tās ir pieejamas tikai dalībvalstu kompetentām iestādēm, kas ir atbildīgas par pasu drukāšanu, un personām, „ko atbilstīgi pilnvarojusi kāda dalībvalsts vai Komisija”.

Pamatojoties uz Regulu 2252/2004 2005.gada 28.februārī pieņēma lēmumu C(2005)409, ar kuru nosaka tehniskās specifikācijas drošības elementiem un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos, kurš noteica tehniskās specifikācijas sejas attēla integrācijai. Vēlāk šis lēmums tika grozīts ar citu Komisijas 2006.gada 28.aprīļa lēmumu C(2006) 2909 ar kuru nosaka tehniskās specifikācijas drošības elementiem un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos. Lēmumi tika pieņemti ar mērķi noteikt papildu tehniskas specifikācijas nepieciešamo pirkstu nospiedumu uzglabāšanai un aizsardzībai. Jāatzīmē, ka, no satura viedokļa šie lēmumi ir uzskatāmi par ICAO and ISO standartu konsolidēto versiju. Šajos lēmumos noteiktās specifikācijas nav uzskatāmas par slepenām (paši lēmumi nav publicēti Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī) un ar lēmumu tekstiem var iepazīties Eiropas Komisijas Interneta mājas lapā. Minētās tehniskās specifikācijas pārsvarā attiecas uz biometrisko identifikatoru (sejas attēla un pirkstu nospiedumu) iekļaušanu pasēs datu uzglabāšanas līdzeklī (tā saucamajā RF mikroshēmā).

Regulas 6.pants noteica arī biometrisko identifikatoru ieviešanas termiņus dalībvalstu pasēs un ceļošanas dokumentos. Kā atskaites punkts tika noteikta iepriekšminēto pasu un ceļošanas dokumentu tehnisko specifikāciju noteikšana:

- sejas attēls ir jāiekļauj dokumentos vēlākais 18 mēnešu laikā no tehnisko specifikāciju noteikšanas brīža,
- pirkstu nospiedumus – vēlākais 36 mēnešu laikā.

Dānija, Īrija un Apvienotā Karaliste nav saistītas ar šo regulu pateicoties īpašam tiesiskajam regulējumam par Šengenas acquis piemērošanu, kuru šīs valstis panāca sarunu par Amsterdamas līgumu laikā. Apvienotā Karaliste vēlējas piedalīties Regulas Nr. 2252/2004 pieņemšanā, taču Eiropas Kopienu Tiesa secināja, ka tiesiskais regulējums par Šengenas acquis piemērošanu nepieļauj iespēju Apvienotajai Karalistei piedalīties Eiropas

Kopienas tiesību aktu pieņemšanā tajās Šengenas acquis jomās, kuras nav tai piemērojamas.²⁵

Tajā pašā laikā minētais apstāklis netraucē šīm ES dalībvalstīm ieviest tādus pašus dokumentu drošības elementus ar savu nacionālo tiesību aktu starpniecību. Tieši tādā veidā Apvienotā Karaliste un Īrija arī rīkojās, ieviešot Eiropas Kopienas tiesiskajam regulējuma līdzīgu, taču ne identisko nacionālo tiesisko regulējumu.²⁶ Savukārt Dānija transponēja Regulas Nr. 2252/2004 prasības savos tiesību aktos.

2.1.3. IESPĒJAMAS IZMAIŅAS PAŠREIZĒJĀ EIROPAS KOPIENAS TIESISKAJĀ REGULĒJUMĀ

2007.gada 18.oktobrī Eiropas Komisija iesniedza izskatīšanai Priekšlikumu Regulai ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 2252/2004 par drošības elementiem un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos²⁷. Eiropas Komisija norādīja, ka laikā, kad Komisija iesniedza priekšlikumu Regulai 2252/2004, nebija pieejama pieredze biometrijas datu plaša apjoma izmantošanā ceļošanas dokumentos, nebija pielietotas vai izmēģinātas jaunās tehnoloģijas, ar kurām ievada mikroshēmas ar biometrijas datiem. Īstenojot izmēģinājuma projektus dažās Eiropas Savienības dalībvalstīs, radās iespaids, ka pirkstu nospiedumi, kas noņemti bērniem, kas nav sasnieguši 6 gadu vecumu, nav pietiekami kvalitatīvi, lai veiktu identitātes pārbaudi viens pret vienu. Turklāt, tie ievērojami mainās, tādēļ tos ir grūti pārbaudīt visā pases derīguma laikā.

Eiropas Komisija uzskatīja, ka gan juridisku, gan drošības apsvērumu dēļ nevajadzētu atstāt izņēmumu noteikšanas iespējas attiecībā uz pienākumu nodot pirkstu nospiedumus ievietošanai ES dalībvalstu izsniegtās pasēs un citos ceļošanas dokumentos dalībvalstu tiesiskajam regulējumam. Turklāt, kā papildu drošības pasākums un, lai nodrošinātu bērnu papildu aizsardzību, tika piedāvāts ieviest principu „viena persona –

²⁵ Judgments of the Court of Justice 18 December 2007 in Case C-77/05 and Case C-137/05, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v Council of the European Union

²⁶ Īrija un Apvienotā Karaliste nolēma, ka to pasēs netiks iekļauts otrais biometriskais identifikators – pirkstu nospiedumi. Skatīt piemēram, Īrijas Ārlietu ministrijas paziņojumu, <http://dfa.ie/home/index.aspx?id=3030#bound>, aplūkota 22.04.2008., vai Apvienotās Karalistes Identitātes un pasu ofisa informāciju, <http://www.ips.gov.uk/passport/about-biometric-chip.asp>, apskatīta 22.04.2008.

²⁷ Priekšlikums Regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos, 18.10.2007, COM(2007) 619 galīgā redakcija, 2007/0216 COD.

viena pase”. Tas atbilstu arī ICAO rekomendācijām un tas nodrošinātu, ka pase un biometriskie elementi ir saistīti tikai ar personu, kas ir pases turētāja. Savukārt, izsniedzot pasi, kurā ierakstīti arī personas bērni, norādot tikai vārdus bez fotogrāfijām, mikroshēmā tiktu ievietoti tikai attiecīgā vecāka biometrijas dati. Bērnu biometriskā informācija netiktu uzglabāta. Tādējādi, nevar ticamā veidā pārbaudīt bērnu identitāti. Šāds apstāklis, pēc Eiropas Komisijas domām varētu atvieglot bērnu tirdzniecību, bet šī principa ieviešana palīdzētu to novērst.

Tādējādi, Eiropas Komisija piedāvāja grozīt Regulu (EK) 2252/2004, lai noteiktu izņēmumus – no pirkstu nospiedumu noņemšanas būtu jāatbrīvo bērni, kas nav sasnieguši 6 gadu vecumu, un personas, kuras fiziski nespēj nodot pirkstu nospiedumus. Pašreiz notiek šī Priekšlikuma apspriešana.

2.2. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU LIETOŠANA EIROPAS SAVIENĪBAS DALĪBVALSTU IZSNIEGTAJĀS UZTURĒŠANAS ATĻAUJĀS UN VĪZĀS

Eiropas Komisija 2003. gada 24. septembrī iesniedza Padomes Regulas projektu, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1030/2002. Šīs regulas projekts tika iesniegts kopā ar citu Padomes Regulas projektu, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1683/95, ar ko nosaka vienotu vīzu formu. Minēto projektu mērķis bija šajās vienotajās uzturēšanās atļauju un vīzu formās iekļaut biometriskos identifikatorus (sejas attēlu un divus pirkstu nospiedumu attēlus). Padome 2003. gada 27. novembrī panāca politisku vienošanos par biometrisko identifikatoru lietošanu vīzās un uzturēšanās atļaujās un Eiropas Komisijas ierosināto regulu projektu pieņemšanu. Taču regulu projektus nevarēja pieņemt, jo Eiropas Parlaments vēl nebija sniedzis savu atzinumu. Tika pieņemti Padomes secinājumi, kuros izskatīts arī jautājums par vajadzību pēc otra priekšlikuma Regulai, ar ko groza Kopīgās konsulārās instrukcijas, lai noteiktu pienākumu reģistrēt pirkstu nospiedumus un precizētu iespējamus izņēmumus, un kurā Eiropas Komisija tika aicināta sākt darbu pie tehniskajām specifikācijām, kuras bija vajadzīgas biometrijas ieviešanai šajos divos dokumentos.

Ir jāatzīmē, ka biometrisko identifikatoru ieviešana gan uzturēšanās atļaujās, gan vīzās aizkavējas ne tik daudz ES dalībvalstu viedokļu atšķirību dēļ, bet gan tehnisko problēmu dēļ. Pieaicinātie eksperti secināja, ka, vismaz pašreizējā biometrijas tehnoloģijas attīstības līmenī nav tehniski iespējams iekļaut biometriskos datus vīzu uzlīmēs un trešo valstu pilsoņu uzturēšanās atļauju uzlīmēs (radās problēmas saistībā ar mikroshēmas

izturību un traucējumiem starp vairākām mikroshēmām, kuras atrastos vienā pasē). Rezultātā pēdējos regulu projektos izmantotā pieeja ievērojami atšķiras no sākotnējā ierosinājuma vienkārši iekļaut biometriskos identifikatorus vīzu uzlīmēs un trešo valstu pilsoņu uzturēšanās atļauju uzlīmēs.

2.3. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IEKĻAUŠANA TREŠO VALSTU PILSOŅU UZTURĒŠANĀS ATĻAUJĀS

Padomes 2002. gada 13. jūnija Regula (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem²⁸ (turpmāk - Regula Nr. 1030/2002) nosaka sekojošās prasības attiecībā uz uzturēšanās atļaujām:

- to juridisko definīciju- "uzturēšanās atļauja" nozīmē jebkādu atļauju, ko izdevušas dalībvalsts iestādes, kura ļauj trešās valsts pilsonim likumīgi uzturēties tās teritorijā, izņemot:
 - a) vīzas,
 - b) atļaujas, ko izsniedz līdz uzturēšanās atļaujas pieteikuma vai patvēruma pieteikuma izskatīšanai,
 - c) tādas atļaujas, ko uzturēšanās laikam, kas nepārsniedz sešus mēnešus, izsniedz ES dalībvalstis, kuras nepiemēro Konvenciju, ar ko īsteno 1985. gada 14. jūnija Šengenas līgumu starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par kontroļu pakāpenisku atcelšanu pie kopīgām robežām,
- papildu tehniskās prasības attiecībā uz šādiem jautājumiem:
 - a) papildu aizsardzības elementi un drošības prasības, to skaitā paaugstināti standarti viltošanas novēršanai,
 - b) tehniskās procedūras un noteikumi vienotās formas uzturēšanās atļaujas aizpildīšanai,

²⁸ Padomes 2002. gada 13. jūnija Regula (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem, *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša 2004.gada īpašais izdevums*, nodaļa nr.19, sējums nr. 004, 190.-191.lpp.

c) citi noteikumi, kas jāievēro, aizpildot vienoto uzturēšanās atļaujas formu.

- personas, kurai izsniegta uzturēšanās atļauja, tiesības pārbaudīt uzturēšanās atļaujā ietvertos personas datus un vajadzības gadījumā panākt to labošanu vai dzēšanu,
- uzturēšanās atļaujas aprakstu, ieskaitot tādas tehniskās specifikācijas, kā krāsas, drukāšanas process, drošības elementi u.c.,
- personu kategorijas, uz kurām neattiecas minētās Regulas prasības:
 1. Savienības pilsoņu ģimenes locekļi, kas izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties,
 2. Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstu Nolīguma, Eiropas Ekonomikas zonas līgumslēdzēju pušu pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kas saskaņā ar minēto nolīgumu izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties,
 3. trešo valstu pilsoņi, kas ir atbrīvoti no vīzas prasības un kas drīkst uzturēties dalībvalstī tādu laiku, kas ir mazāks par trim mēnešiem.

2007.gada 18.oktobrī Eiropas Savienības Padome vienojās par priekšlikumu Padomes regulai ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1030/2002²⁹ (turpmāk – grozījumu Regulā Nr. 1030/2002). Šis Eiropas Kopienas tiesību akts nosaka dalībvalstu pienākumu izmantot drošības elementus un biometrisko identifikatorus izsniedzot uzturēšanās atļaujas trešo valstu pilsoņiem. Šī darba izstrādes laikā, 2008.gada 18.aprīlī šī regula tika pieņemta.³⁰

Padome norādīja, ka biometrisko identifikatoru ieviešana ir svarīgs solis ceļā uz jaunu elementu izmantošanu, kas nodibina drošāku saikni starp uzturēšanās atļauju un tās īpašnieku, un kas dod būtisku ieguldījumu, lai nodrošinātu to aizsardzību pret negodīgu izmantošanu un kas ir ICAO 9303. dokumentā noteiktajās vadlīnijās .

Grozījumos Regulā Nr. 1030/2002 ir noteikti tikai tādi noteikumi, kas nav slepeni. Tie nosaka, ka minētie noteikumi ir jāpapildina ar citiem priekšrakstiem, kurus, lai izvairītos no viltojumiem, var turēt slepenībā un kuros nedrīkst ietvert personu datus vai

²⁹ Sākotnējs Eiropas Komisijas piedāvātais Regulas projekts nav pieejams latviešu valodā- Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) 1030/2002 laying down a uniform format for residence permits for third-country nationals, /COM/2003/0558 final - CNS 2003/0218/, not published. Pēdējā projekta versija latviešu valodā -Grozīts Priekšlikums Padomes regulai ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem (iesniegusi Komisija saskaņā ar EK līguma 250. panta 2. punktu)/ COM/2006/0110 galīgā redakcija - CNS 2003/0218/, nav publicēts.

³⁰ Padomes Regula (EK) Nr. 380/2008 (2008. gada 18. aprīlis), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 115, 2008, 1.-8. lpp.

atsauces uz šādiem datiem. Tiesības pieņemt šādus papildu priekšrakstus būtu jāpiešķir Eiropas Komisijai.

Attiecībā uz personas datiem, ko apstrādā saistībā trešo valstu pilsoņu pieteikumiem, dalībvalstīm, līdzīgi kā gadījumā ar biometriskajām pasēm, ir jāpiemēro nacionālie likumi, kuros transponēta Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvu Nr. 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti³¹. ES dalībvalstīm ir jānodrošina, ka informācija tiek uzglabāta vienotajā uzturēšanās atļauju formā tikai tad, ja tas noteikts Grozījumos Regulā Nr. 1030/2002 vai, ja tas minēts attiecīgajā ceļošanas dokumentā.

Grozījumi Regulā Nr. 1030/2002 ievieš sekojošas būtiskas izmaiņas pašreizējā tiesiskajā regulējumā:

1) Tiek grozīta uzturēšanās atļaujas forma

Saskaņā ar Grozījumu Regulā Nr. 1030/2002 1.pantu uzturēšanās atļauja ir jāizsniedz vienīgi kā atsevišķs dokuments – identifikācijas karte (tā saucamā ID 1 vai ID 2 forma). ES dalībvalstīm ir pienākums izsniegt uzturēšanās atļauju jebkuram trešās valsts pilsonim neatkarīgi no viņa vecuma.

Iepriekšminēto tehnisko iemeslu dēļ pēc Regulā noteiktā pārejas perioda beigām (2 gadu laikā no tehnisko specifikāciju pieņemšanas brīža ES dalībvalstīm ir jāsāk iekļaut uzturēšanās atļaujās sejas attēlus, bet gadu vēlāk – jāsāk darīt to pašu attiecībā uz pirkstu nospiedumiem) pieļaujama pašreizējā vairāku dalībvalstu prakse izmantojot uzturēšanās atļauju uzlīmes. Uzturēšanās atļaujā tiks iekļauts „uzglabāšanas līdzeklis”- RF mikroshēma, kurā tiks ietverts sejas attēls un uzturēšanās atļaujas īpašnieka divi pirkstu nospiedumu attēli. Dati ir jāglabā īpaši aizsargātā drošā uzglabāšanas līdzeklī, kuram ir pietiekama uzglabāšanas jauda un kurš var nodrošināt šo datu integritāti, autentiskumu un konfidencialitāti. Dalībvalstīm ir izvēles iespēja – tās varēs iekļaut uzturēšanās atļaujā papildu kontakta mikroshēmu, kuras mērķis būtu nodrošināt atļaujas saņēmēja piekļuvi tādiem e-pakalpojumiem kā e-pārvalde un e-uzņēmējdarbība.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, *Eiropas Kopienu Oficiālais Vēstnesis* L 281, 23.11.1995., 31. lpp

2) Speciālā atsauce uz cilvēktiesību ievērošanu

Grozījumi Regulā Nr. 1030/2002 1.panta 5.daļa, kas iekļauj Regulā jaunu 4 (b) pantu nosaka, ka pirkstu nospiedumu noņemšanas procedūra ir jānosaka saskaņā ar katras dalībvalsts praksi un tai ir jābūt atbilstoši Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai³² un ANO Konvencijai par bērna tiesībām.³³ Grozījumi Regulā Nr. 1030/2002 1.panta 5.daļa arī nosaka, ka no pirkstu nospiedumu noņemšanas ir atbrīvoti bērni, kas nav sasnieguši 6 gadu vecumu, un personas, kuras „fiziski nespēj nodot pirkstu nospiedumus” (ar to ir domāti, piemēram, invalīdi, kuriem nav pirkstu, vai cilvēki, kuri ir smagi slimi).

3) Biometrisko identifikatoru izmantošanas ierobežojumi

Grozījumi Regulā Nr. 1030/2002 1.panta 4.daļa nosaka uzturēšanās atļauju biometrisko identifikatoru izmantošanas ierobežojumus: ES dalībvalstis drīkst tos izmantot vienīgi, lai pārbaudītu:

- a) uzturēšanās atļaujas autentiskumu,
- b) tās īpašnieka identitāti, izmantojot tiešā veidā pieejamus, salīdzināmus biometriskos identifikatorus, ja uzturēšanās atļaujas uzrādīšanu pieprasa dalībvalsts tiesību akti.”

Varētu domāt, ka otrā izņēmuma formulējums liek secināt, ka ES dalībvalstu tiesiskais regulējums uzturēšanās atļauju uzrādīšanas pieprasīšanas jautājumos atšķiras un ES dalībvalstīs, kur tāda prasība nepastāv nacionālajos tiesību aktos, trešās valsts pilsonim nebūtu pienākuma to uzrādīt. Taču pirmais secinājuma formulējums ir tik plašs, ka tas liek domāt, ka praksē uzturēšanas atļauju uzrādīt var likt jebkuram, jo nevar pārbaudīt dokumenta autentiskumu bez tā uzrādīšanas.

Gan pašreizējā Regula, gan Grozījumu Regulā Nr. 1030/2002 1.panta 2.daļa paredz speciālās procedūras ietvaros iespēju Eiropas Komisijai, kurai palīdz „regulatīvā komiteja”, kurā ir dalībvalstu pārstāvji un kuras priekšsēdētājs ir Komisijas pārstāvis

³² 04.11.1950. Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, *Latvijas Vēstnesis*, 13.06.1997., nr.143.

³³ Convention on the Rights of the Child, G.A. res. 44/25, annex, 44 U.N. GAOR Supp. (No. 49) at 167, U.N. Doc. A/44/49 (1989), entered into force Sept.2 1990. Konvencijas teksts latviešu valodā ir pieejams, LU Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūta Interneta mājas lapā <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/bernkonv.htm> vai Bērnu un ģimenes lietu ministrijas Interneta mājas lapā http://www.bm.gov.lv/lat/normativie_akti/starptautiskie_dokumenti/?doc=681, aplūkotas 05.05.2008

izlemt jautājumus saistībā ar uzturēšanās atļaujām (piemēram, par papildu aizsardzības elementiem un drošības prasībām, tehniskajām procedūrām un noteikumiem vienotās formas uzturēšanās atļaujas aizpildīšanai).

Saistībā ar biometrisko indentifikatoru ieviešanu, Eiropas Komisijai un regulatīvajai komitejai tika piešķirta kompetence lemt arī par sekojošiem jautājumiem:

- par tehniskajām specifikācijām biometrisko indentifikatoru uzglabāšanas līdzeklim (RF mikroshēmai) un tā drošībai, ieskaitot nesankcionētas piekļuves novēršanai,
- prasībām attiecībā uz sejas attēla un pirkstu nospiedumu attēlu kvalitāti un vienotiem to standartiem,
- izsmeļošu to papildus nacionālo drošības elementu sarakstu, kurus ES dalībvalstis varētu izmantot savās uzturēšanās atļaujās.

Ir jāatzīmē, ka ES dalībvalstīm būs jāatrisina arī virkne citu tehnisko un praktisko jautājumu, kurus grozījumi Regulā Nr. 1030/2002 neskar:

- RF mikroshēmu izvēle, iepirkšana un ar to saistītie izdevumi,
- RF mikroshēmu nolasīšanas iekārtu izvēle, iepirkšana, instalēšana, atbildīgo valsts iestāžu darbinieku apmācība darbam ar šādām iekārtām un jaunajām uzturēšanās atļaujām,
- Biometrisko datu ievākšanas, apstrādes un glabāšanas organizācija un datu aizsardzība.

2.4. BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU LIETOŠANA IZSNIEDZOT ĪSTERMIŅA VĪZAS TREŠO VALSTU PILSONIEM

Uz doto brīdi biometrijas identifikatoru iekļaušana trešo valstu pilsoņu īstermiņa vīzās Eiropas Savienības līmenī var tikt raksturota kā evolūcijas posms. Eiropas Komisija ir secinājusi, ka tehniskās iespējas uzglabāt biimetriskos identifikatorus bezkontakta mikroshēmā, pievienojot to katrai vīzas uzlīmei nevar tikt apstiprinātas.

Testēšana parādīja, ka, ja vienā pasē ir iekļautas vairāk nekā četras vīzas ar bezkontakta mikroshēmu, tas rada savietojamības problēmu, jo nolasīšanas ierīce vairs nevar nolasīt informāciju no derīgas vīzas. Ņemot vērā minēto, 2005.gada jūnijā Eiropas

Savienības Padome ir nolēmusi uzturēt biometriskos identifikatorus no vīzu pieprasītājiem tikai Vīzu informācijas sistēmā (VIS). Ņemot vērā minēto, vīzas ar biometrijas datiem netiks ieviestas Eiropas Savienībā, bet to vietā, tiks uzglabāta informācija no vīzu pieprasītājiem iepriekšminētajā sistēmā.

Vīzu informācijas sistēma būs pasaules lielāka biometrijas datu bāze, kas saturēs aptuveni 70 miljonu pirkstu nospiedumu ierakstu, kuras mērķis ir uzlabot Eiropas Savienības vīzu izsniegšanas procedūru vadību un drošību. VIS ļaus Šengenas valstu kompetentām iestādēm ne tikai ievietot, bet arī saņemt informāciju par vīzu pieprasītājiem, kā arī cīņā pret organizēto noziedzību un terorisma apkarošanā policijas iestādēm un Eiropalam.

2004.gada 8.jūnijā Padome pieņēma Lēmumu 2004/512/EK „Par Vīzu informācijas sistēmas (VIS) izveidi”. Lēmums noteica, ka VIS tiek uzturēta uz centralizētās arhitektūras pamata un sastāv no centrālās informācijas sistēmas – „Centrālā Vīzu informācijas sistēma” un interfeisiem katrā Eiropas Savienības dalībvalstī – „Nacionālais interfeiss”, kas dod savienojumu attiecīgai dalībvalsts centrālajai nacionālajai iestādei un savienojuma infrastruktūru starp „Centrālo Vīzu informācijas sistēmu” un „Nacionālo interfeisu”.

Eiropas Komisija tika noteikta kā atbildīga izstrādāt:

- Centrālo Vīzu informācijas sistēmu,
- Nacionālo interfeisu katrā dalībvalstij,
- Komunikācijas infrastruktūru.

Eiropas Komisija 2006.gada 22.septembrī pieņēma lēmumu 2006/648/EC³⁴, kas paredzēja tehniskās specifikācijas biometrijas datu standartu izmantošanai Vīzu informācijas sistēmas izveidošanā (lēmums tika paziņots zem numura C(2006) 3699).

Tehniskās specifikācijas biometrisko pazīmju standartiem saistībā ar Vīzu informācijas sistēmas attīstību ir noteiktas šā lēmuma pielikumā. Tajā izklāstītas minimālās prasības standartiem un datu ievades formātiem, kas jāievēro reģistrējot un nosūtot datus Centrālajai vīzu informācijas sistēmai. Lēmuma tika noteikts, ka papildu specifikācijas izstrādās vēlākā posmā, kad tiks formulētas sīki izstrādātas tehniskās specifikācijas nākotnē plānotajai Biometrisko datu salīdzināšanas sistēmai.

Centrālā vīzu informācijas sistēma būs saderīga un sadarbspējīga ar tiešās skenēšanas ierīcēm, kuras izmanto valstu līmenī un kuras spēj reģistrēt un sadalīt daudzu

³⁴ 2006/648/EK: Komisijas Lēmums (2006. gada 22. septembris), ar ko nosaka tehniskās specifikācijas biometrisko pazīmju standartiem saistībā ar Vīzu informācijas sistēmas attīstību (izziņots ar dokumenta numuru K(2006) 3699), *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis* L 267 , 27/09/2006 Lpp. 0041 - 0043

pirkstu attēlu maksimums desmit atsevišķu pirkstu virsmas kontrolnospiedumos. Tā tiks pilnveidota, nosakot minimālās kvalitātes prasības pirkstu nospiedumu pieņemšanai no valstu vīzu informācijas sistēmām. Kvalitātes pārbaudi veiks uz vietas pirms attēlu nosūtīšanas Centrālajai vīzu informācijas sistēmai atbilstoši specifikācijām, kas vēl tiks formulētas. Pirkstu nospiedumu attēli, kas neatbildīs minētās sistēmas izvirzītajām minimālajām kvalitātes prasībām, tiks noraidīti un šīs prasības prasības laika gaitā var mainīties.

Lēmumā tika noteikti arī sekojošie procesi:

- segmentācijas process, kura laikā katrs daudzu pirkstu attēls tiek sadalīts vairākos atsevišķu pirkstu attēlos. Segmentācija jāveic valsts līmenī pirms kvalitātes pārbaudes, jo kvalitātes pārbaudi var veikt tikai atsevišķu pirkstu attēliem. Ņemot vērā minēto, Centrālā vīzu informācijas sistēma tiks pilnveidota, lai tā pieņemtu tikai atsevišķu pirkstu nospiedumu attēlus,
- secības noteikšanas process, kura laikā tiek noteikti konkrētie pirksti katram pirkstu virsmas kontrolnospiedumam, lai nodrošinātu pareizu identifikāciju un secību. Ievērojot minēto, Centrālā vīzu informācijas sistēma tiks pilnveidota, lai tā pārraidītu nodalīto un noteiktā secībā sakārtoto pirkstu nospiedumu attēlus.

Eiropas Komisija uzsvera arī to, ka biometrijas identifikatoru kvalitātei un uzticamībai ir vislielākā nozīme. Bija nepieciešams noteikt tādus tehniskos standartus, kas ļautu kvalitāti un uzticamību apvienot ar finanšu līdzekļu ekonomiju un tehnisko iespējamību Eiropas Savienības dalībvalstīm. Komisija arī uzsvera, ka tās pieņemtais lēmums neradīja jaunus standartus, tas ir tikai saskaņots ar ICAO rekomendācijām.

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinumā par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (COM(2004)835 galīgā redakcija)³⁵ tika uzsvērts, ka savstarpēja savietojamība ir būtiski svarīgs lielu informācijas tehnoloģijas sistēmu efektivitātes priekšnoteikums. Tas ļauj konsekventi mazināt kopējās izmaksas un izvairīties no dabiskas nesaskanīgu elementu redundances. Savstarpēja savietojamība var palīdzēt sasniegt kopīgu mērķi — kopēju vīzu politiku — īstenojot vienus un tos pašus procedūras standartus visiem elementiem, kas veido politiku. Atzinumā tika uzsvērts, ka ir būtiski svarīgi ir nošķirt savstarpēju savietojamību:

³⁵ Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (COM(2004)835 galīgā redakcija), *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis* C 181 , 23/07/2005 Lpp. 0013 - 0029

- savstarpēja ES dalībvalstu savietojamība ir visnotaļ vēlama,
- vīzu pieteikumiem, ko sūta vienas dalībvalsts iestādes, jābūt savietojamiem ar vīzu pieteikumiem, ko sūta visu citu dalībvalstu iestādes,
- savstarpēja tādu sistēmu savietojamība, kas izveidotas dažādiem mērķiem, vai ar trešo valstu sistēmām, ir krietni apšaubāmāka.

Viens no drošības mehānismiem, ko varētu izmantot, lai ierobežotu sistēmas izmantojuma mērķus un novērstu "funkciju izplūšanu", var būt dažādu tehnoloģijas standartu izmantošana. Turklāt būtu rūpīgi jādokumentē divu dažādu sistēmu mijiedarbība jebkādā formā. Savstarpējai savietojamībai nevajadzētu radīt tādu stāvokli, ka iestāde, kas nav tiesīga piekļūt konkrētiem datiem vai tos lietot, varētu iegūt tādu pieeju, izmantojot citu informācijas sistēmu.

3. VISJAUNĀKĀS EIROPAS SAVIENĪBAS INICIATĪVAS BIOMETRISKO IDENTIFIKATORU IZMANTOŠANAS JOMĀ

2008.gada 13.februārī Eiropas Komisija nāca klajā ar paziņojumu par nākamajiem pasākumiem Eiropas Savienības robežu pārvaldības jautājumos³⁶. Tajā Eiropas Komisija norādīja, ka „Eiropas Savienība varētu apsvērt efektīva instrumenta ieviešana, lai identificētu personas, kuras pārsniedz uzturēšanās termiņu, jo datumi, kuros trešo valstu valstspiederīgie šķērso ārējās robežas, pašreiz netiek reģistrēti. Personas, kas pārsniedz uzturēšanās termiņu, ir lielākā nelegālo imigrantu grupa ES³⁷”.

Pēc Eiropas Komisijas domām būtu jālīdzsvaro ES dalībvalstu pilsoņu tiesības netraucēti ceļot ES teritorijā, vienlaikus, izveidojot trešo valstu pilsoņu (ieskaitot tos, kuriem nav nepieciešamas vīzas) ieceļošanas, uzturēšanās un izceļošanas kontroles sistēmu. Šādas sistēmas darbība varētu sākties jau līdz 2015. gadam, ar nosacījumu, ka tiks izpildīti sekojoši pasākumi:

- tiks grozīts Šengenas Robežu kodekss³⁸, nodrošinot to, ka ieceļošanas un izceļošanas datumu,
- Reģistrācija tiek veikta sistemātiski visos ārējo robežu robežšķērsošanas punktos un to trešo valstu pilsoņu biometrisku datu reģistrēšana uz robežas, kam nav vajadzīga vīza, kļūs par obligātu ieceļošanas nosacījumu,
- tiktu izveidota jauna ieceļošanas/izceļošanas sistēmas (kurai par pamatu būtu jau esošās VIS/SIS II tehniskās specifikācijas), lai reģistrētu ieceļošanas un izceļošanas informāciju un uzglabātu trešo valstu pilsoņu biogrāfiskos un biometriskos datus. Trešo valstu valstspiederīgie, kuriem ir vajadzīga vīza, piesakot vīzu dalībvalstu konsulārajos dienestos, varētu sniegt savus biometriskos datus vīzu informācijas sistēmai, un robežšķērsošanas vietās varētu izvietot aprīkojumu, kas vajadzīgs vīzas turētāja identitātes pārbaudei, pamatojoties uz šiem datiem,
- tiktu ieviesta automatizētā robežkontroles sistēma ES pilsoņiem, pamatojoties uz biometriskajām pasēm.

³⁶ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Sagatavojot nākamos soļus robežu pārvaldībai Eiropas Savienībā”, Brisele, 13.2.2008, COM(2008) 69 galīgā redakcija

³⁷ Turpat, 5.lpp.

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 296/2008 (2008. gada 11. marts), ar ko Regulu (EK) Nr. 562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss), groza attiecībā uz Komisijai piešķirtajām ieviešanas pilnvarām, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis* L 97, 9.4.2008., 60./61. lpp.

Visi iepriekšminētie priekšlikumi balstās uz biometriskajiem datiem kā nākotnes migrācijas sistēmas kodolu. Tajā pašā laikā jāatzīmē, ka Eiropas Komisija pagaidām nepiedāvā jauna Eiropas Kopienas tiesību akta izstrādi, nolūkā nodrošināt personu datu aizsardzību (norādot vien uz nepieciešamību ievērot spēkā esošo tiesisko regulējumu datu aizsardzības jautājumos), vienīgi norādot savā paziņojumā, ka šis jautājums tiks pētīts.

4. LATVIJAS REPUBLIKAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS BIOMETRIJAS DATU APSTRĀDES UN IZMANTOŠANAS JOMĀ

Vēl līdz 2007.gada 31.maijam Latvijas Republikā nepastāvēja vienota normatīvo aktu bāze biometrijas datu apstrādes tiesiskajam regulējumam. Konceptijā „Par fizisko personu biometrijas datu izmantošanu Latvijā”³⁹, kas tika pieņemta Ministru kabinetā 2006.gada 25.janvārī, tika formulēts problēmjautājums – biometrijas datu iekļaušana personu apliecinošos un ceļošanas dokumentos, vīzās un uzturēšanas atļaujās sakarā ar terorisma draudu paaugstināšanos pasaulē.

Latvijas tiesībsargājošās un drošības iestādes, kā arī vairākas personu apliecinošu, ceļošanas un atsevišķu tiesību apliecinošu dokumentu izdevējiestādes paredz sekojošus biometrijas datu izmantošanas mērķus⁴⁰:

- novērst gadījumus, kad persona, kura noziedzīgu darbību rezultātā ieguvusi 2 (vai vairākus) personas kodus, saņem 2 (vai vairākas) pasēs,
- paaugstināt personas identifikācijas dokumentu, ceļošanas dokumentu un uzturēšanās atļauju drošību pret viltošanu,
- uzlabot dažādu personu, kas darbojas ekstrēmās vai teroristiska rakstura organizācijās ārzemēs, personu, kas saistītas ar starptautiskās organizētās noziedzības grupām, kā arī jebkādu citu personu, kas rada apdraudējumu valsts drošībai un sabiedriskajai kārtībai, identifikāciju,
- nodrošināt nelegālās imigrācijas samazināšanu,
- nodrošināt iespējas savstarpējai datu apmaiņai ar partnerdienestiem, lai izmantotu, pārbaudītu un salīdzinātu datus ar to iegūto informāciju, kas terorisma apkarošanā ir ļoti svarīgi, it īpaši, kad esam Eiropas Savienībā un ieceļošanas nosacījumi Latvijā ir liberāli,
- nodrošināt iespēju apstrādāt sodīto un aizturēto, kā arī aizdomās turēto personu biometrijas datus un uzglabāt sodīto personu biometrijas datus, kā arī uzglabāt tālākai izmantošanai pirkstu nospiedumu datus no neatklātajām noziedzīgo nodarījumu vietām,
- uzlabot iespējas neatpazīto mirušo personu identifikācijai.

³⁹ Ministru kabineta 2006.gada 25.janvāra rīkojums Nr.45, „Konceptija par fizisko personu biometrijas datu izmantošanu Latvijā”, <http://ppd.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=4518>, aplūkota 08.05.2008

⁴⁰ Turpat, 8.lpp.

Minētajā koncepcijā kā trūkums tika norādīts arī tas, ka Latvijā nepastāv konceptuāls lēmums par fizisko personu biometrijas datu apstrādi, biometrijas datu apstrādes sistēmas risinājumu, kā arī nav izstrādāts normatīvais regulējums, kas rada tiesisko pamatu biometrijas datu apstrādei. Koncepcijā tika izskatīti divi risinājumi fizisko personu biometrijas datu apstrādei:

- Centralizētās biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidošana,
- Decentralizētās biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidošana.

Koncepcijas ietvaros kā labākais risinājums tika atzīts centralizētās biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidošana, jo šādai sistēmai ir salīdzinoši zemāki kopējie izveidošanas un administrēšanas izdevumi, augstāka sistēmas drošības un lietotāju piekļuves kontrole, ātra un efektīva datorizēta informācijas apmaiņa starp valsts tiesībaizsardzības un drošības iestādēm, kā arī ar to radniecīgajiem dienestiem Eiropas Savienībā.

Ņemot vērā minēto, tika paredzēts izveidot vienotu, centralizētu biometrijas datu apstrādes sistēmu ar mērķi izmantot biometrijas datus fizisko personu identifikācijai, izsniedzot personu apliecinošus dokumentus, ceļošanas dokumentus un vīzas, kā arī valsts pārvaldes tiesībaizsardzības un drošības iestāžu darbā cīņā pret organizētās noziedzības un terorisma draudiem.

Koncepcijas ietvaros tika paredzēts izstrādāt likumu, kas regulē biometrijas datu apstrādes kārtību, biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidošanu, kā arī minēto datu izmantošanas un dzēšanas kārtību.

No iepriekšminētā autors secināja, ka Latvijā tiesiskā jaunrade ir attīstījusies līdz ar politisko iniciatīvu pieņemšanu pasaulē attiecībā uz terorisma draudu apkarošanu (pēc 2001.gada 11.septembra notikumiem Amerikas Savienotajās Valstīs), kad 2003.gadā ICAO ietvaros tika pieņemts lēmums par biometrijas identifikatoru iekļaušanas nepieciešamību pasēs un ceļošanas dokumentos. Tam sekojošie Eiropas Savienības soļi darba ietvaros jau apskatīti iepriekšējās nodaļās, tāpēc autors grib uzsvērt, ka Latvijas Republika nav bijusi to valstu grupā, kas inicēja plašāku biometrisko datu izmantošanas tiesiskā regulējuma attīstību.

Pašlaik biometrijas datu izmantošanu Latvijā regulē „Biometrijas datu apstrādes sistēmas likums”⁴¹, „Personu apliecinošo dokumentu likums”⁴² un uz tā pamata Ministru

⁴¹ Biometrijas datu apstrādes sistēmas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 95 (3671), 14.06.2007.

⁴² Personu apliecinošo dokumentu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 84 (2659), 05.06.2002.

kabineta 2007.gada 13.novembrī pieņemtie noteikumi Nr.775 „Pasu noteikumi”⁴³, kā arī „Fizisko personu datu aizsardzības likums”⁴⁴.

4.1. CENTRALIZĒTĀS BIOMETRIJAS DATU APSTRĀDES SISTĒMAS TIESISKAIS REGULĒJUMS

„Biometrijas datu apstrādes sistēmas likuma” noteiktais mērķis ir nodrošināt vienotas biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidi fizisko personu identitātes noteikšanai. Saskaņā ar likuma 1.panta 2.daļu biometrijas datu apstrāde ir jebkuras ar biometrijas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu iegūšanu, reģistrēšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, salīdzināšanu, nodošanu, pārraidīšanu, izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu. Savukārt, likuma 5.pants nosaka datu iegūšanas avotus - izsniedzot personu apliecinošus un ceļošanas dokumentus, vīzas, uzturēšanās atļaujas, jūrnieku identifikācijas dokumentus, transportlīdzekļu vadītāju apliecības, kā arī no patvēruma meklētājiem un operatīvās darbības, pretizlūkošanas, izlūkošanas, izmeklēšanas darbību rezultātā un no aizmurtētām, aizdomās turētām, apsūdzētām un notiesātām personām. Likumā ir paredzēti arī citi biometrijas datu avoti, piemēram, no neatpazītiem līķiem.

Kā redzams no augstākminētā uzskaitījuma, likums aptver ļoti plašu fizisko personu biometrijas datu apstrādi, tomēr ir jāizanalizē, vai minētā likumā esošās normas pašlaik būtu piemērojamas.

Viens no galvenajiem problēmējautājumiem, kas saistīts ar biometrijas datu iegūšanu un apstrādi ir tas, ka centralizētā biometrijas datu apstrādes sistēma uz doto brīdi nav izveidota. Likuma 4.pantā ir noteikts, ka sistēmas izveidošanu, uzturēšanu un pilnveidošanu finansē no valsts budžetā šiem mērķiem paredzētajiem līdzekļiem. Taču šie līdzekļi 2008.gada budžetā netika piešķirti, līdz ar to tiek kavēta sistēmas izveidošana un operacionālās darbības uzsākšana. Uz doto brīdi, valsts pārvaldes un tiesībaizsardzības iestādēm (piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei un Valsts policijai) ir savas sistēmas, kurās tiek uzkrāta fizisko personu biometrija (piemēram, sejas digitālais attēls vai pirkstu nospiedumi), taču piekļuve šiem datiem ir ierobežota, jo pārsvarā šādas sistēmas ir slēgtas vienas iestādes ietvaros, līdz ar to ir nepieciešams zināms laiks konkrēto datu saņemšanai iestāžu funkciju izpildei. Cenralizētās sistēmas sniegtais risinājums ļautu piekļūt visiem biometrijas datiem vienlaicīgi.

⁴³ Pasu noteikumi: Ministru Kabineta noteikumi Nr.775, *Latvijas Vēstnesis*, 185 (3761), 16.11.2007.

⁴⁴ Fizisko personu datu aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 123/124 (2034/2035), 06.04.2000.

Ņemot vērā minēto, autors uzskata, ka tiek kāvēta valsts pārvaldes un valsts drošības iestāžu ātra un efektīva funkciju izpilde, jo likuma uzdevums ir centralizēti uzglabāt fizisko personu biometrijas datus vienotā biometrijas sistēmā.

Likuma ietvaros tika paredzēts izstrādāt arī Ministru kabineta noteikumus par biometrijas datu ieguvi un ievadi biometrijas datu apstrādes sistēmā, biometrijas datu izmantošanu kompetento iestāžu vajadzībām un biometrijas datu iznīcināšanu pēc to uzglabāšanas termiņa beigām. 2007.gada 13.decembrī Ministru kabinetā tika iesniegts likumprojekts „Grozījumi Biometrijas datu apstrādes likumā”⁴⁵. Saskaņā ar likumprojekta anotācijas I.sadaļā ietvertu, darba grupa, kas izveidota, lai izstrādātu iepriekšminētos Ministru kabineta noteikumus ir secinājusi, ka noteikumus par atzinumu sniegšanas kārtību par personas identitātes pārbaudi (piemēram, kompetento iestāžu vajadzībām) iespējams izstrādāt tikai tad, kad būs izveidota Biometrijas datu apstrādes sistēma. Tādēļ, darba grupa ir ieteikusi atlikt šo Ministru kabineta noteikumu izstrādi līdz pat 2009.gada 31.decembrim.

Ņemot vērā to, ka „Biometrijas datu apstrādes sistēmas likumā” pārējas noteikumos tika paredzēts termiņš – līdz 2007.gada 1.decembrim, var uzskatīt normatīvā regulējuma pieņemšana tiek kavēta par vairāk kā diviem gadiem.

Darba grupa arī secināja, ka nepieciešams papildināt likumu par biometrijas datu apstrādes sistēmā iekļaujamajiem datiem ar personas dzimumu un dzimšanas datumu, jo iespējamās situācijas, kad Iedzīvotāju reģistrā ir reģistrētas personas, kuru personu koda pirmā daļa nesatur informāciju par dzimšanas datumu. Pēc drošības iestāžu ierosinājuma šo punktu jāpapildina arī ar valstisko piederību un veidu un faktu par personas nāvi.

4.2. BIOMETRIJAS DATU IEKĻAUSĀNA PERSONU APLIECINOŠOS UN CEĻOŠANAS DOKUMENTOS

Saskaņā ar „Personu apliecinošo dokumentu likuma” 4.panta 1.daļu Latvijā tiek izsniegtas pilsoņa, nepilsoņa, diplomātiskā un dienesta pase, kā arī bezvalstnieka ceļošanas dokuments, bēgļa ceļošanas dokuments, ceļošanas dokuments personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss. Uz minētā likuma pamata bija nepieciešams izdot noteikumus, kas regulētu šo dokumentu izsniegšanas kārtību, kā arī nodrošinātu minēto dokumentu atbilstību jaunajām Eiropas Savienības prasībām un starptautiskajiem standartiem. Ņemot vērā minēto, tika izstrādāti Ministru kabineta noteikumi „Pasu noteikumi”. Tajos ir

⁴⁵ Likumprojekts "Grozījumi Biometrijas datu apstrādes sistēmas likumā", VSS-1786, <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=30321497>, aplūkota 11.05.2008.

noteikts, ka pasē tiks iekļauta bezkontakta mikroshēma, kura saturēs informāciju par fizisko personu, personas biometrijas datiem (sejas digitālo attēlu un pirkstu nospiedumu digitālo attēlu), kā arī informāciju par pašu pasi. Noteikumu 7.punktā ir iekļauta arī atsauce uz pasēs mašīnlasāmās zonas atbilstību ICAO dokumentā Nr.9303 "Mašīnlasāmi ceļošanas dokumenti" noteiktajām prasībām.

„Pasu noteikumos” ir noteikts, ka 9.2.4.apakšpunktā minēto pirkstu nospiedumu digitālo attēlu pasēs ir plānots iekļaut no 2008.gada 1.jūnija.

Kā būtisku uzlabojumu autors var minēt arī to, ka Latvijas pilsoņa pase (kurā sejas fotoattēls tika iekļauts ielīmējot personas fotogrāfiju zem plēves), kas izdota laikposmā no 1992.gada 1.jūlija līdz 2002.gada 30.jūnijam, sākot ar 2008.gada 1.jūliju nav derīga ceļošanai. Tas paaugstina pasu drošību, kā arī ir preventīvs pasākums cīņā pret personu apliecinājošu dokumentu viltojumiem, kas, savukārt, neļauj personai ar viltotu identitāti pasē, kā arī ar zagtu vai nozaudētu pasi, kas piederējusi citai fiziskai personai, izmantot šo dokumentu, lai veikt noziedzīgas darbības Latvijā un ārvalstīs.

Autors uzskata, ka jaunā parauga pasu un ceļošanas dokumentu izdošana Latvijas Republikā, kā arī tehnoloģiski novecojušo pasu atzīšana par nederīgām, sekmēs ne tikai noziedzīgu nodarījumu, it īpaši organizētās noziedzības, kā arī terorisma draudu novēršanu, bet arī sekmēs Latvijas iekļaušanu Amerikas Savienoto Valstu bezvīzu režīma programmā, kas ir ļoti aktuāla ne tikai Latvijas mērogā, bet arī visas Eiropas Savienības dalībvalstīm, kuras tajā vēl nepiedalās.

4.3. FIZISKO PERSONU BIOMETRIJAS DATU AIZSARDZĪBAS NOTEIKUMI

Biometrijas galvenais izmantošanas mērķis ir paaugstināt personas identifikācijas dokumentu ērtības, precizitāti un drošību. Tās ieguvums būs jūtams gan katram indivīdam atsevišķi, gan visai sabiedrībai kopumā.

Cilvēktiesību aizstāvji uzsver, ka biometrijas dati, piemēram, pirkstu nospiedumi, sabiedrībā asociējas ar noziedzību vai nelikumīgām darbībām. Tas notiek tāpēc, ka tiesībsargājošās instances izmantoja pirkstu nospiedumus kā vienu no galvenajiem pierādījumiem noziedzīga akta izdarīšanai.

Rodas bažas par biometrijas datu iekļaušanu datubāzēs, jo tie kalpo kā unikālie personas identifikatori, tāpēc tie varētu tikt novēroti, savienoti kopā un izsekoti, kas varētu novest pie personas attālinātās kontrolēšanas. Tas rāda skaidru iejaukšanos personas privātajā dzīvē, par ko sabiedrības lielākā daļa būtu pret.

Draudus personas privātai dzīvei izraisa nevis personas biometrisku identifikatoru pārbaude, bet gan iespējamā trešo personu piekļūšana šādiem datiem. "Šo tehnoloģiju pielietojums ir plašs. Piemēram, lielveikalus aprīkojot ar šīm kamerām, iespējams veidot svarīgāko klientu datubāzi, tiklīdz šie cilvēki ienāks veikalā, iekārtas par to ziņos personālam un tas varēs pievērst lielāku uzmanību svarīgiem pircējiem".⁴⁶

Kopumā biometrijas izmantošanas riskus var sadalīt sekojošās grupās⁴⁷:

1. Funkcionālie pārkāpumi: biometrijas dati, kas tika uzkrāti vienam mērķim, tiks izmantoti citiem mērķim, bez personas piekrišanas tādām darbībām. Piemēram, dati, kas tiks uzkrāti imigrācijas nolūkiem, tiks izmantoti noziedzīga nodarījuma novēršanai vai notveršanai, kā arī regulējums piekļūšanai kādiem valsts labumiem. Vēl vairāk, bez pienācīga tiesiska regulējuma, uzkrāta informācija varētu tikt pielietota ļoti plašam aktivitāšu spektram.
2. Slepēnā novērošana: šis aspekts ir saistīts ar funkcionāliem pārkāpumiem, jo pastāv bažas, ka plašu datubāzu izveidošana ar tajās iekļauto personu informāciju dotu iespēju valstij slepeni uzraudzīt personu aktivitātes. Migrācijas kontekstā, agresīvā datu uzkrāšana no trešo valstu pilsoņiem un to tālāka izmantošana var novest pie nelikumīgas minēto personu pārvietošanās valsts teritorijā uzraudzības.
3. informācijas tālāka izpaušana: biometrijas nolasīšana var izpaust papildus informāciju par personu, kas neattiecas uz tās uzkrāšanas mērķiem. Piemēram, varavīksnenes skenētais attēls var dot informāciju par personas veselības stāvokli.
4. piekļūšana informācijai: informāciju varētu izmantot nolūkiem, kas nav atļauti ar likumu, vai nu informācijas autorizēts turētājs vai nu kāda trešā puse. Trešās puses iespējama piekļūšana ir saistīta ar to, ka datorsistēmas, kuras izmanto biometrijas datu glabāšanai, ir pakļautas draudiem no nelikumīgas piekļūšanas tām.

⁴⁶ J. Bagātais, „Prognozē, ka pieaugs sejas atpazīšanas tehnoloģiju izmantojums”, *LETA*, publicēts 02.03.2006

⁴⁷ International Migration Law, Nr.5, *Biometrics and International Migration*, 2005, 11.lpp.

Biometrijas izmantošana varētu tikt izmantota arī pret to valstu pilsoņiem, kuru pamata tiesības ir aizsargātas starptautiskās un nacionālās normatīvajos aktos par personas pamattiesībām. Ja biometrijas tiks izmantota diskriminācijas nolūkos, tas noteikti tiks uzskatīts par personu privātās dzīves pārkāpumu.

Datu aizsardzības principi ir galvenie līdzekļi, lai novērstu tādus biometrijas efektus kā migrantu sociālā atstumtība valodas vai kulturālu barjeru dēļ, kā arī nacionālo normatīvo aktu juridiskās palīdzības vājie punkti.

Vāja vai neskaidra datu aizsardzība var palielināt draudus migrantiem, kuri nevar iepazīties ar savām tiesībām vai nav informēti par tiem. Tāpēc ES, tās dalībvalstīm, kā arī citām valstīm, kas izmanto biometriju vai plāno to darīt, būtu jāpievērš īpaša uzmanība šādiem personu tiesību juridiskiem aspektiem.

Starptautiskajā līmenī ir izstrādāti daudzi ieteikumi par elektronisko datu apstrādi un izmantošanu. Tie var tikt apkopoti sekojoši⁴⁸:

- Datiem ir jābūt iegūtiem saskaņā ar likumu un ar personas zināšanu vai piekrišanu,
- Datu izmantošanas nolūkiem ir jābūt zināmiem, kad tie tiek uzkrāti, datu kolekcijām ir jābūt atbilstošām un saistītām ar to izmantošanas mērķi, un datiem ir jābūt izmantotiem tikai tam mērķim, kuram tie tika uzkrāti,
- Personas datus ir jāglabā rūpīgi un uz zināmu laiku. Tie ir jāglabā tikai tik daudz, cik tas ir nepieciešams to izmantošanas nolūkiem,
- Dati, kas var izraisīt nelikumīgu vai patvaļīgu diskrimināciju, nedrīkst tikt savākti kopā, ja vien valsts iekšējie likumi nenodrošina to atbilstošu aizsardzību,
- Personas datus vajag pienācīgi aizsargāt pret cilvēkfaktora drošības riskiem,
- Personas datu uzkrāšanas un izmantošanas politikai un praksei ir jābūt atklātais un skaidrai, cik to ir iespējams panākt,
- Personu ir jānodrošina ar tiesībām, ka tā, bez aizkavēšanas un izdevumiem, drīkst zināt vai priekšmets satur datus, kas ir attiecinātas uz viņu, vai nē, jānodrošina iespēja piekļūt informācijai, izlabot nepareizi ievadīto informāciju, kā arī tai ir jābūt tiesiskie līdzekļi kā rīkoties, ja augstākminētais netiek izpildīts,
- Personas datu izmantošanu ir jākontrolē neatkarīgai institūcijai.

⁴⁸ International Migration Law, Nr.5, *Biometrics and International Migration*, 2005, 13.lpp.

Izpētot starptautiski tiesisko regulējumu, kas attiecas uz cilvēktiesību ievērošanu un fizisko personu datu aizsardzību, kas apskatīti darba iepriekšējās nodaļās, darba autors ir secinājis, ka uz doto brīdi starptautiski tiesiskās normas, kas speciāli regulētu tieši fizisko personu biometrijas datu lietošanas un aizsardzības principus, nav izstrādātas.

Arī Latvijas Republikas „Fizisko personu datu aizsardzības likums” un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi uz doto brīdi nesatur speciālās normas, kas regulētu fizisko personu biometrijas datu aizsardzību Latvijā. „Biometrijas datu apstrādes likuma” 16.pants nosaka, ka likuma ievērošanu uzrauga Datu valsts inspekcija fizisko personu datu aizsardzības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Darba autors uzskata, ka sekas, kas var rasties no fizisko personu biometrijas datu neatļautas lietošanas vai nesankcionētas pieejas šiem datiem no nepiederošu personu puses vēl nav izpētītas. Piemēram, gan starptautiskajā, gan Eiropas Savienības mērogā vēl nav plaši izdiskutēts jautājums par biometrijas datu izmantošanas blakus efektiem, piemēram, cilvēka rases noteikšana, vai arī ar noteiktiem paņēmieniem apstrādājot biometrijas datus ir iespējama arī cilvēka veselības stāvokļa noteikšana.

Tas nozīmē to, ka valsts un drošības iestādēm, iespējams būs pieejams lielāks informācijas daudzums, nekā tas bija paredzēts uzkrājot fizisko personu biometrijas datus datu apstrādes sistēmā. Nav izvērtētas arī sekas un zaudējumi, kas var rasties fiziskai personai no šo datu nesankcionētās izmantošanas.

Ņemot vērā minēto, autors uzskata, ka valsts līmenī būtu nepieciešams ierosināt biometrijas datu aizsardzības tiesiskā regulējuma izvērtējumu ar mērķi noteikt vai biometrijas datiem būtu piemērojamas „Fizisko personu datu aizsardzības likuma” esošās normas vai arī ir nepieciešami minētā likuma grozījumi.

Koncepcijā „Par fizisko personu biometrijas datu izmantošanu Latvijā” tika pieminēts arī jautājums par grozījumiem, kas būtu izdarāmi Latvijas Kriminālprocesa likumā⁴⁹, Personu apliecinājošo dokumentu likumā, Iedzīvotāju reģistra likumā⁵⁰, likumā “Par policiju”⁵¹, Operatīvās darbības likumā⁵², Valsts drošības iestāžu likumā⁵³, Satversmes aizsardzības biroja likumā⁵⁴ un šo likumu pakārtotajos Ministru kabineta

⁴⁹ Kriminālprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 74 (3232), 11.05.2005.

⁵⁰ Iedzīvotāju reģistra likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 261/264 (1322/1325), 10.09.1998.

⁵¹ Likums “Par policiju”: LR likums. *Ziņotājs*, 37, 24.09.1992.

⁵² Operatīvās darbības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 131, 30.12.1993.

⁵³ Valsts drošības iestāžu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 59 (190), 19.05.1994.

⁵⁴ Satversmes aizsardzības biroja likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 59 (190), 19.05.1994.

noteikumos. Uz doto brīdi ir pieņemti tikai Ministru kabineta noteikumi "Pasu noteikumi", kas skar biometrijas datu iekļaušanu pasēs un ceļošanas dokumentos.

Autors uzskata, ka ir nepieciešams izvērtēt augstākminēto grozījumu nepieciešamību Latvijas Republikas tiesību aktos, kas ļaus precīzāk reglamentēt biometrijas datu izmantošanu valsts pārvaldes un drošības iestāžu darbā.

KOPSAVILKUMS

Visus bakalaura darbā izdarītos secinājumus varētu iedalīt trijās daļās.

1. Biometrijas izmantošanas starptautiski tiesiskais regulējums sāka attīstīties no 2003.gada. Nepieciešamība pēc tā radās trīs iemeslu dēļ:

- Bailes no starptautiskā terorisma draudiem,
- Draudu ietekmē notikuši drošības pastiprināšanas pasākumi atsevišķās valstīs, kas vienlaikus izraisīja imigrācijas režīma pastiprināšanu (piemēram, ASV),
- Strauja biometrijas tehnoloģiju attīstība.

Ir jāatzīmē, ka neskatoties uz iepriekšminētajiem faktoriem, biometrijas izmantošanu regulē divi starptautisko tiesību instrumenti ICAO rekomendācijas un ISO standarti. ICAO rekomendācijām ir ieteikuma, nevis tiesiski saistošs raksturs.

Vislielākais progress biometrijas datu izmantošanas tiesiskajā regulējumā ir sasniegts Eiropas Savienības ietvaros. Pirmkārt, Eiropas Savienība pieņēma divus tiesiski saistošus aktus par biometrisko identifikatoru iekļaušanu pasēs un citos ceļošanas dokumentos un uzturēšanās atļaujās. Otrkārt, Eiropas Savienība pēc autora domām ir izvēlējusies veiksmīgāko tiesību akta veida izvēli: biometrijas datu izmantošanas kārtību nosaka Regulas, kurām piemīt tiešā piemērojamība un kuru normas, ar nelieliem izņēmumiem, kas ir noteikti pašās regulās un Eiropas Kopienų tiesas judikatūrā, ir aizliegts transponēt nacionālajos normatīvajos aktos, kā arī ar šo regulu starpniecību atsevišķi ICAO standarti tika padarīti par tiesiski saistošiem. Tādējādi, kaut arī radot zināmās grūtības šo aktu ieviešanu praksē (vairākām valstīm radās finansiālas un tehniskās grūtības Pasu Regulas savlaicīgā ieviešanā), reģionālā līmenī salīdzinoši īsā termiņā tika radīts vienots tiesiskais regulējums biometrijas datu izmantošanā. Tiek turpināts arī darbs pie biometrisko datu izmantošanas vīzu pieteikumiem, kā arī ilgtermiņā paredzēta aizvien plašāka to izmantošana robežkontrolē.

2. Ir jāatzīmē, ka Latvija nav bijusi to valstu grupā, kuras iniciēja plašāku biometrisko datu izmantošanas tiesiskā regulējuma attīstību (piemēram, ASV, Lielbritānija vai Vācija). Tas ir salīdzinoši viegli izskaidrojams ar šādiem apstākļiem:

- Latvija neizjuta nepieciešamību pēc imigrācijas kontroles pastiprināšanas, jo Latvija statistiski ir vienā no zemākajām vietām Eiropā nelegālo imigrantu skaita ziņā, tikai 2008.gadā saka parādīties tendences, ka atsevišķām migrantu grupām Latvija varētu būt par galamērķa valsti. Pēc pievienošanās Šengenas zonai 2007.gada 21.decembrī varētu palielināties gan legālo, gan nelegālo migrantu plūsma caur Latviju uz citām Eiropas Savienības valstīm gan

izmantojot viltotas Šengenas vīzas, gan arī izmantojot citu valstu likumīgi izsniegtās Šengenas vīzas un pieprasot Šengenas vīzas Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās,

- Budžeta un cilvēkresursu trūkums, kas zināmā mērā liedz plaši izmantot biometrijas tehnoloģijas (piemēram, pat pēc Biometrijas datu apstrādes sistēmas likuma pieņemšanas 2007.gada 1.jūnijā, 2008.gada budžetā nav piešķirti līdzekļi biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidošanai),
- Ne galvenais, taču būtisks apstāklis ir fakts, ka līgumā par bezvīzu režīma noslēgšanu ar tādām valstīm kā ASV un Kanādā, Latvijai tāpat, ka dažām citām Eiropas Savienības „jaunajām” dalībvalstīm tika izvirzīta prasība pasu un citu ceļošanas dokumentu drošības paaugstināšanai.

Pašreizējo Latvijas tiesību aktu saturu var iedalīt divos pamatvirzienos:

- biometrisku datu apstrādi regulē „Biometrijas datu apstrādes sistēmas likums”,
- biometrisku identifikatoru izmantošana pasēs, kas ir noteikta Ministru kabineta noteikumos „Pasu noteikumi”. Jāatzīmē, ka attiecībā uz personu apliecinošiem dokumentiem nebija nepieciešams liels ieguldījums tiesiskajā jaunradē, jo vienlaikus ar Latvijas tiesību aktiem, Latvija ir piemērojama arī Regula Nr.2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos.

3. Iepriekšminētajā starptautiskajā, Eiropas Savienības un Latvijas tiesiskajā regulējumā varētu identificēt arī zināmus trūkumus:

- Starptautiskajā līmenī pieņemtie ICAO standarti nav tiesiski saistoši, līdz ar to valstis, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, var tos neievieš vai ievieš tikai atsevišķus to elementus. Taču viens no nosacījumiem bezvīzu režīma ieviešanai starp kādu trešo valsti un Eiropas Savienību vai kādu valsti un ASV ir biometrisku identifikatoru iekļaušana šo valstu pilsoņu pasēs un ceļošanas dokumentos. Šādas prasības kalpo par savdabīgu kompensējošo mehānismu situācijā, kad trūkst vienots regulējums starptautiskajos līgumos,
- Trūkums Eiropas Savienības ietvaros ir novecojis fizisko personu datu aizsardzības tiesiskais regulējums, kurš pašreiz ir piemērojams arī biometrijas datu izmantošanai,

- Trūkums, ka vairāki biometrijas datu izmantošanas jautājumi ir atstāti dalībvalstu kompetencē:
 - biometrijas datu bāzu un ar to saistīto sistēmu izveide un darbības principi,
 - Neskatoties uz to, ka pastāv biometrisko datu apmaiņa patvēruma jautājumos EURODAC sistēmas ietvaros, kā arī iespējama apmaiņa ar pirkstu nospiedumiem policijas iestāžu vajadzībām (piemēram, Europol sadarbības ietvaros) pašreiz nav pieņemti Eiropas Savienības tiesību akti, kas regulē biometrijas datu apmaiņu starp Eiropas Savienības dalībvalstīm organizētās noziedzības un terorisma apkarošanai. Tas neļauj Eiropas Savienības dalībvalstīm ātri un efektīvi apmainīties ar biometriskajiem datiem,
 - Nacionālajā līmenī ir pieņemts „likums”, taču nav izveidota sistēma, kurai šis likums būtu piemērojams. Biometrijas datu apstrādes sistēma nav izveidota, jo nav piešķirts atbilstošs finansējums budžeta ietvaros. Biometrijas datu apstrādes sistēmas neesamības dēļ nav izstrādāti arī minētā likuma darbības nodrošināšanai nepieciešamie Ministru Kabineta noteikumi,
- Šobrīd Latvijā vairākas valsts pārvaldes iestādes (piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde) savāc un apstrādā personas datus, bet tas netiek darīts centralizētajā sistēmā. Biometrijas datu apstrādes sistēmas esamība nodrošinātu tiesībsargājošām, drošības, kā arī citām kompetentajām valsts pārvaldes iestādēm to kompetences ietvaros atvieglotu un paātrinātu piekļuvi vienotai fizisko personu biometrijas datu bāzei. Tas dotu iespēju minētajām iestādēm ātrāk un efektīvāk pildīt drošības un migrācijas nodrošināšanas funkcijas.

Bakalaura darba rezultātā tiek izvirzīti sekojoši priekšlikumi:

1. Apzinoties grūtības un laiku, kas nepieciešams, lai izstrādātu, apspriestu un pieņemtu starptautisku līgumu, kas vispusīgi reglamentētu biometrijas datu izmantošanas jautājumus, kā arī to valstu skaitu, kuras būtu spējīgas šo līgumu izpildīt, tiek izvirzīts priekšlikums šāda līguma izstrādei ilgtermiņa perspektīvā (8-12 gadu laikā) ANO ietvaros.

2. Eiropas Savienības ietvaros būtu jāizstrādā tiesību akts, kas paredzētu vienotus standartus biometrijas datu aizsardzībai, vai nu pieņemot jaunu direktīvu par visiem fizisko personu, tai skaitā biometrijas datu, aizsardzības aspektiem, vai arī grozot Direktīvu 95/46/EK.
3. Eiropas Savienības ietvaros pieņemt tiesību aktu, kas regulē biometrijas datu apmaiņu starp Eiropas Savienības dalībvalstīm organizētās noziedzības un terorisma apkarošanai.
4. Attiecībā uz Latviju būtu jāīsteno divu veidu pasākumi, kuriem ir likumdošanas un administratīvās spējas stiprināšanas raksturs:
 - būtu jāpiešķir budžeta līdzekļi Biometrijas datu apstrādes sistēmas izveidošanai, pieņemot arī tās darbībai nepieciešamos Ministru kabineta noteikumus, kā arī nodrošināt valsts pārvaldes atbildīgo darbinieku apmācībai un darbam ar minēto sistēmu,
 - Pašreiz Direktīvas 95/46/EK un Fizisko personu datu aizsardzības likuma normas nepiešķir biometriskajiem identifikatoriem sensitīvo datu statusu, kaut arī biometrisko datu attiecīga apstrādāšana var radīt iespēju iegūt šādus datus par fizisko personu (piemēram, fiziskās personas rases noteikšana, kā arī veselības stāvokļa noteikšana). Būtu jāapsver iespēja grozīt minēto likumu, iekļaujot tajā biometrijas datu aizsardzības mehānismus.

ANNOTATION

The theme of this paper is "International legal requirements for use of the biometric data for ensuring of the security and migration and their implementation in the Republic of Latvia".

This paper analyses the evolution and the current stage of the international, regional (European Union) legal instruments on the use of the biometric identifiers for the purposes of the state security and migration control as well as their implementation in the Republic of Latvia

The conducted analysis, which is reflected in this paper, identified main areas, in which the international and regional legal instruments on the use of the biometric identifier exists: passports and other travel documents, residence permits for certain categories of foreigners, identification of the certain categories of asylum seekers and illegal migrants, and outlined the future perspectives of the use of biometric identifiers at the European Union level for the purposes of the common visa policy. The legislative and practical achievements of the Republic of Latvia related to the implementation of these instruments and their application within Latvia's legal system were examined and the legal gaps were identified.

The paper identifies a number of legal problems arising in the field of the use of the biometric data and the needs for the improvement of the current regulation. The author concludes that although a number of the international and EU legal instruments already exists in this field, only the separate issues of migration and state security have been covered so far. The problems of the implementation of the above-mentioned European Union's legal standards in Latvia are examined as well. The author initiates the proposals both for the amendments to the current legal regulation at the international and European Union level, and for the successful solution of the problems, which have been identified in the legislation of the Republic of Latvia.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

I. LITERATŪRA

1. J. Bagātais, „Prognozē, ka pieaugs sejas atpazīšanas tehnoloģiju izmantojums”, *LETA*, publicēts 02.03.2006
2. G.Papagianni, “Institutional and Policy Dynamics of EU Migration Law”, *Martinus Nijhof Publishers*, 2006., p.139
3. R.Feldman., “Considerations on the emerging implementation of biometric technology”, <http://www.robinfeldman.com/biometrics.pdf>, aplūkota 10.04.2006.
4. US-VISIT Enrollment Requirements, US Visitor and Immigrant Status Indicator Technology programme, Department of Homeland Security of the United States, http://www.dhs.gov/dhspublic/interapp/content_multi_image/content_multi_image_0006.xml, aplūkota 15.04.2008.
5. S.Peers, EU Justice and Home Affairs Law, *Oxford University Press*, USA, 2 edition, p.108-109.
6. G.Tomko. “Biometrics as a Privacy-Enhancing Technology: Friend or Foe of Privacy?”, <http://www.ct.gov/dss/cwp/view.asp?a=2349&q=304844>, aplūkota 24.04.2008
7. International Migration Law, Nr.5, *Biometrics and International Migration*, 2005, 11.lpp un 13.lpp.
8. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Working Party on Information Security and Privacy, Biometric Based Technologies, 30.06.2004, [http://appli1.oecd.org/olis/2003doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/d15c6d3ea769bc64c1256e84004c42fc/\\$FILE/JT00166988.PDF](http://appli1.oecd.org/olis/2003doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/d15c6d3ea769bc64c1256e84004c42fc/$FILE/JT00166988.PDF), aplūkota 12.04.2008.
9. Apvienotās Karalistes Identitātes un pasu ofisa informācija, <http://www.ips.gov.uk/passport/about-biometric-chip.asp>, apskatīta 22.04.2008.
10. Eiropas Komisija, Tieslietu, brīvības un drošības ģenerāldirektorāts, EURODAC, http://ec.europa.eu/comm/justice_home/key_issues/eurodac/eurodac_20_09_04_lv.pdf, aplūkota 20.04.2008.
11. ICAO mājaslapas publikācija, <http://mrt.d.icao.int/content/view/33/202/>, aplūkota 24.04.2008.

II. NORMATĪVIE AKTI

Starptautiskie tiesību akti

1. Convention on the Rights of the Child, G.A. res. 44/25, annex, 44 U.N. GAOR Supp. (No. 49) at 167, U.N. Doc. A/44/49 (1989), entered into force Sept.2 1990.
2. Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm>, aplūkota 08.05.2008.
3. Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, pieņemts 1966. gada 16. decembrī, <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/pptpakc.htm>, aplūkota 08.05.2008.
4. Machine Readable Passport - Volume 1 Passports with Machine Readable Data Stored in Optical Character Recognition Format, *ICAO*, Sixth Edition, 2006.
5. Machine Readable Passport - Volume 2 Specifications for Electronically Enabled Passports with Biometric Identification Capabilities, *ICAO*, Sixth Edition, 2006.

Eiropas Savienības tiesību akti

1. Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing European Communities and certain related acts, as signed in Amsterdam on 2 October 1997, *Official Journal C* 340 of 10 November 1997.
2. Eiropas Savienības pamattiesību harta, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis C* 303 , 2007. gada 14. decembris.
3. Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders, *Official Journal of the European Communities*, L 239, 22.9.2000, p. 13–18.
4. Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council of 23 June 1981 concerning the adoption of a passport of uniform pattern, *Official Journal of the European Communities* Nr. C 241, 19/09/1981, p. 1 - 7.
5. Supplementary Resolution to the Resolution adopted on 23 June 1981 concerning the adoption of a passport of uniform pattern, of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council on 30 June 1982, *Official Journal of the European Communities C* 179, 16/07/1982, p. 1 –2.
6. Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 14 July 1986 supplementary to the resolutions of 23 June 1981 and 30 June 1982 concerning the introduction of a passport of uniform pattern, *Official Journal of the European Communities C* 185 , 24/07/1986 p. 0001 – 0001.
7. Resolution of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 10 July 1995 supplementary to the resolutions of 23 June 1981, 30 June 1982 and 14 July 1986 concerning the introduction of a passport of uniform pattern, *Official Journal of the European Communities C* 200 , 04/08/1995, p. 0001 – 0001.
8. 2004. gada 8. jūnijā Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija, kas papildina 1981. gada 23. jūnija, 1982. gada 30. jūnija, 1986. gada 14. jūlija un 1995. gada 10. jūlija rezolūciju par vienota parauga pasu ieviešanu, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, 245, 02/10/2004, 1.lpp.
9. Padomes 2002. gada 13. jūnija Regula (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem, *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša 2004.gada īpašais izdevums*, nodaļa nr.19, sējums nr. 004, 190.-191.lpp.
10. Padomes Regula (EK) Nr. 2252/2004 (2004. gada 13. decembris) par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis L* 385 , 29/12/2004, 0001. – 0006.lpp.
11. Padomes Regula (EK) Nr. 380/2008 (2008. gada 18. aprīlis), ar kuru groza Regulu (EK) Nr.1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 115, 2008, 1.-8. lpp.
12. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, *Eiropas Kopienas Oficiālais Vēstnesis L* 281, 23.11.1995., 31. lpp.
13. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 296/2008 (2008. gada 11. marts), ar ko Regulu (EK) Nr. 562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss), groza attiecībā uz Komisijai piešķirtajām ieviešanas pilnvarām, *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis L* 97, 09.04.2008., 60.-61. lpp.
14. 2006/648/EK: Komisijas Lēmums (2006. gada 22. septembris), ar ko nosaka tehniskās specifikācijas biometrisko pazīmju standartiem saistībā ar Vīzu informācijas

sistēmas attīstību (izziņots ar dokumenta numuru K(2006) 3699), *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis* L 267 , 27/09/2006, 0041. – 0043.lpp.

Eiropas Savienības tiesību aktu projekti un ar tiem saistītie dokumenti

1. Proposal for a Council Regulation on standards for security features and biometrics in EU citizens' passports, COM/2004/0116 final - CNS 2004/0039. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004PC0116:EN:HTML> , aplūkots 03.05.2008.
2. Priekšlikums Regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos, 18.10.2007, COM(2007) 619 galīgā redakcija, 2007/0216 COD.
3. Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) 1030/2002 laying down a uniform format for residence permits for third-country nationals, /COM/2003/0558 final - CNS 2003/0218/, not published.
4. Grozīts Priekšlikums Padomes regulai ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem (iesniegusi Komisija saskaņā ar EK līguma 250. panta 2. punktu)/ COM/2006/0110 galīgā redakcija - CNS 2003/0218/, nav publicēts.
5. Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (COM(2004)835 galīgā redakcija), Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis C 181 , 23/07/2005 0013. – 0029.lpp.
6. Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Sagatavojot nākamos soļus robežu pārvaldībai Eiropas Savienībā”, Brisele, 13.2.2008, COM(2008) 69 galīgā redakcija.
7. Thessaloniki European Council, 19-20 June 2003, Presidency Conclusions, 11638/03, POLGEN 55.
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/76279.pd, aplūkots 20.04.2008.
8. Eiropas Komisija, Jauni Eiropas robežu pārvaldības integrētās stratēģijas instrumenti, Brisele, 13.02.2008, MEMO/08/85.

Eiropas Kopienu Tiesas judikatūra

Judgments of the Court of Justice 18 December 2007 in Case C-77/05 and Case C-137/05, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v Council of the European Union.

Eiropas Padomes tiesību akti

1. Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, *Latvijas Vēstnesis*, 13.06.1997., nr.143.
2. Eiropas Padomes Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi, *Latvijas Vēstnesis*, 26.09.2003, nr.133.

Latvijas Republikas tiesību akti

1. Biometrijas datu apstrādes sistēmas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 95 (3671), 14.06.2007.
2. Fizisko personu datu aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 123/124 (2034/2035), 06.04.2000.
3. Personu apliecinājošu dokumentu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 84 (2659), 05.06.2002.
4. Kriminālprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 74 (3232), 11.05.2005.
5. Iedzīvotāju reģistra likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 261/264 (1322/1325), 10.09.1998.
6. Likums "Par policiju": LR likums. *Ziņotājs*, 37, 24.09.1992.
7. Operatīvās darbības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 131, 30.12.1993.
8. Valsts drošības iestāžu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 59 (190), 19.05.1994.
9. Satversmes aizsardzības biroja likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 59 (190), 19.05.1994.
10. Pasu noteikumi: Ministru Kabineta noteikumi Nr.775, *Latvijas Vēstnesis*, 185 (3761), 16.11.2007.

Latvijas Republikas Ministru kabineta akti un likumprojekti

1. Ministru kabineta 2006.gada 25.janvāra rīkojums Nr.45, „Konceptija par fizisko personu biometrijas datu izmantošanu Latvijā”, 4.lpp.,
<http://ppd.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=4518>, aplūkota 10.04.2008.
2. Likumprojekts "Grozījumi Biometrijas datu apstrādes sistēmas likumā", VSS-1786,
<http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=30321497>, aplūkota 11.05.2008.

Citu Eiropas Savienības dalībvalstu akti

- Īrijas Ārlietu ministrijas paziņojums, <http://dfa.ie/home/index.aspx?id=3030#bound>, aplūkota 22.04.2008.

Apliecinu, ka bakalaura darbu esmu uzrakstījis patstāvīgi, izmantojot darbā norādītos avotus, un darbs nav plagiāts.

/Darba autora paraksts, datums/

Bakalaura darbs aizstāvēts:

Bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

2008.gada ____ . _____

un novērtēts ar atzīmi _____

Komisijas priekšsēdētājs _____